

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologiae Mysticae Sive Exercitiorum Spiritualium Admodum Reverendi Patris P. Aloysii Siderei, Alias Vincentii Caraffa, Societatis Iesv Praepositi Generali, Tomvs ...

ex Italico Latino recenter idiomate opera et studio fidelissimi cuiusdam
interpretis donatus

Iter ad coelum in quatuor partium Semitas seu partes, & Fasciculum
Myrrhæ

Caraffa, Vincenzo

Coloniae Agrippinae, 1660

De Virtutibus in particulari agitur exercitio quinto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49363](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49363)

EXERCITIUM QUINTUM.

De Virtutibus in particulari.

Ac primò

De Virtutibus Theologicis.

CAPUT I.

De Virtute Fidei.

Act. 11.

*I*des est substantia, seu existentia generum rerum, argumentum non apparet. Fides est virtus, quæ rebus absentibus dat esse præsens, & res impercepturales invisibiles facit esse visibiles. Est oculus videns id, quod non

sensus, nec rationis perspicit oculus. Præsentem exhibet æternam cæli Gloriam, æternam poenam Inferni, Deum cum attributis suis, Christum, ejusque sanctæ vitæ & mortis mysteria. Docet & facit conversari cum Sanctissimâ Trinitate, Patre, Filio, & Spiritu sancto, cum Beatissimâ Virgine, cæterisque Beatis & Angelis paradisi: & ut plura paucis complectar

virtute sanctæ Fidei sublevaris ad statum quædam su-
 perioiorem, transformansque in quoddam esse super-
 naturale ac Divinum. Quapropter magno cum fun-
 damento Fides ab Angelico D. appellatur *æterna vitæ*
medicatio: quia lumine fidei in præsentî vita incipimus
 videre id, quod in altera vita perfectè visuri sumus Glo-
 ria adjuvi lumine. Et S. Bernardus Fidem dicit esse
speculum & exemplar æternitatis: quia veluti in speculo
 quoddam representat & proponit nobis res futuras alte-
 rius vitæ. Et S. Dionysius eandem nominat *Divinum*
patium, quia per intemeratam Fidem homo extra se fit,
 & *ex se ipsum patitur*: siquidem per Fidem anima consti-
 tuatur supra se in statu supernaturali. Præterea Fides
 est sicuti potentia quædam cognoscitiva animæ, in
 quantum vivit vitâ supernaturali per participationem
 Naturæ Divinæ, nempe, Gratiam. Ubi consideran-
 dum est, ut bene notat Cajetanus, quadruplici homi-
 ni gaudere vitâ: vegetativa, sensitiva, intellectiva,
 & Divinâ. Et quemadmodum vegetare primæ vitæ
 proprium est, sentire secundæ, intelligere terciæ; ita cre-
 dere, sperare & amare propriæ sunt operationes animæ,
 quo vivit vitâ Divinâ, puta, Gratia, quæ est partici-
 patio Naturæ Divinæ.

2. q. 4. a. 1.

Cajet. q. 10.
a. 1.

Denique Fides est ultima & suprema perfectio homi-
 ni: quia *Natura inferior perficitur in participatione Na-
 turæ superioris*. Propterea ultra motum proprium
 moveri debet motu ei impresso à Natura superiore:
 cuius manifestum est, & patet in partibus Universi:
 elementa namque, præterquam proprio agitantur mo-
 tu, moventur etiam motu cælorum, & cæli moventur
 motu primi mobilis. Ad hanc perfectionem per-
 venit anima mediante Fide: siquidem per eam ordina-
 tur ad ultimum & supernaturalem finem visionis beatæ,
 ad eam pervenit credendo id, quod Deus dicit, per
verbum adiscentis à Deo Doctore, secundum illud Ioannis 6.
Verbum qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me. Et
 hæc subordinatio naturæ nostræ ad Deum probat
 necessitatem Fidei.

S. Tho. q. 2.
a. 2.

S. Thom.

Verum progredi-
 mur in declarando, quænam sint
 illæ quæ credit Fides, & quodnam sit credendi motivum.

Incli-

g. 1. a. 1.

Inclinat Fides ad credendum totum id, quod est
latum à Deo: motivum autem, quod movet ad cre-
dendum est veritas & veracitas ipsiusmet Dei. Hoc
docet Angelicus, afferens objectum materiale
esse Deum, *ut est Veritas prima in essendo*. Quod
credimus, aut est Deus, aut ordinatur ad Deum: vel
sunt Humanitas Christi, Sacramenta, Creaturae, per
quas *sanguam Divinitatis effectus adjuvatur homo ad in-
dum in Divinam fruitionem*. Objectum formale
est idemmet Deus, *ut est Veritas prima in discendo*, in-
firmam, veritas per essentiam, veritas infallibilis: cum
Deus, ratione Bonitatis suae & Sapientiae infirmis, non
decipere, nec decipi potest.

g. 1. art. 10.

Secundò. Ultra auctoritatem Dei revelantis re-
pigitur etiam auctoritas Ecclesiae propoentis, qua
auctoritas residet in Summo Pontifice, in qua
organum Spiritus sancti. Quapropter est regula infal-
libilis, neque errare potest in rebus ad Fidem specien-
tibus, juxta promissionem Christi: *Ego rogavi pro
Petre, ut non deficiat Fides sua*.

Ioan. ult.

Tertiò. Ad credendum insuper necessaria sunt
ut vocantur, credibilitatis. Nam, quemadmodum docet
Angelicus: *Non crederet, nisi videret ea esse credenda*
& medium credendi, lege ordinaria, est excepta pro-
mulgatio, seu praedictio, cum instinctu & motu
riori Gratiae. *Qui credit habet sufficiens inductum ad
credendum, inducitur enim a auctoritate Divina doctrinae
miraculis confirmata, & quod plus est, interiori impulsione
Dei*.

g. 1. a. 4.

2. 2. art. 1.

Præterea optimum ad credendum argumentum
côditio nostrae Fidei, quæ in seipsa verissima, sanctissima,
efficacissima est, ut fidelem conducatur ad ultimum finem
nostrae Beatitudinis: ergò non nisi à Deo, qui est prima
Veritas, summa Bonitas, aeterna Felicitas, procedere po-
test. Et talem ac tantam hæc signa habent vim & effica-
ciam ad credendum, ut Richardus de S. Victore non
dubitarit dicere: *Domine, si error est quod credimus
& si decepti sumus, à te ipso decepti sumus: nam sanctis signis
& prodigiis doctrina hæc confirmata est, quæ non potest
fieri potuerunt*.

li. 1. de Tri-
nit. cap. 2.

Aliud quoque adest signum valde evidens veritatis
 nostre, quod est sanctitas eorum, qui illam susce-
 runt. Fidem vero non est verisimile, neque conforme
 bonae Providentiae ac Bonitati, quod Deus non mani-
 festaverit Fidem iis personis, quae toto corde eum
 diligunt, & amore eius vitam exposuere. Unde veritas
 hanc concludi potest isto argumento Cardinalis Beilar-
 am: evidens est & manifestum, Sanctos; exempli
 gratia S. Franciscum, veram habuisse Fidem: quia
 ipsa Fides illa est, quae conducit ad Gloriam, quam
 adepti sunt Sancti per Fidem suam: nostra Fides ca-
 rere est eam Fide Sanctorum, quantum ad ea, quae
 conducunt: ergo Fides nostra vera Fides est. Et haec de
 actu Fidei.

Pro praxi, necesse est, exercentur actus Fidei, &
 tres: *Assensus, Confessio, & Professio Fidei*: Deo *S. Tho. q. 2.*
 utique credere debemus, corde, ore, & opere. *Primò, a. 2.*
 quod tu credendum est Deo, & in Deum, quod est,
 credendo amare. *Secundò*, oportet confiteri Fidem,
 unde cumque postulat necessitas, exponendo etiam
 rationem pro ea: *Quia, quanta vita est, confiteri Chri- S. August.*
 stum; tanta mors est negare Christum. *Tertio*, de-
 mus quoque profiteri Fidem signis externis, puta,
 dicendo Rosarium, aut aliis similibus: quia est professio *q. 7. art. 12.*
signi Christiana.

Effectus Fidei, juxta S. Thomam tres enumerantur:
 Timor, Spes, & Puritas cordis. *Quia nec summum*
bonum sperari, nec summum malum timeri potest, nisi
credendum: & apprehenditur per Fidem. Praeterea
notatur in Actibus Apostolorum: Fide purificans corda Act. 15.
scilicet ab impuritate erroris: in quantum veram
appropinquat cognitionem Dei & creaturarum: alii quando
quod est Fides, informata charitate, perfecte purificat
cor ab impuritate culpa. Ubi advertendum, quod,
notatur D. Angelicus, Impuritas est ex missione vilioris: l. sup. cit.
ut argentum redditur impurum ex missione plumbi,
et non ex missione auri, per quod melius redditur.
ergo anima nostra, utpotè, nobilior cunctis rebus
temporalibus, cum se illis subicit per amorem, redditur
impurata: & purificatur per contrarium motum ad Deum.

in quo motu primum principium est Fides: inquam tollit errorem cognitionis, uti dictum est.

Hebr. 11.

Adhæc, Fides victoriam subministrat contra omnes tentationes: Sancti per Fidem vicuntur, id est, regna Mundi, Carnis & Diaboli: quod secundum S. Thomam non vincuntur, nisi per contemptam: & non contemuntur, nisi per Fidem futuram bonorum. Hæc est victoria qua vincit Mundum.

Ioan. 5.

1. Pet. 2.

Fides nostræ. Diabolus circuit, querens quem decipiat, cui resistite fortes in Fide. Quæ doctrina hauritur ex ipso Sapientie fonte, Christo Magistro nostro. Non turbetur cor vestrum: credidit in Deum, & me credite. Unde bene dixit Isidorus: Ab invidia

Ioan. 14.

lib. 3. de s. u.

bono. c. 5.

Diabolus timetur ut leo: à fortibus in Fide, ut verum contemnitur. Fides cuncta reddit possibilia, imobilitate. Omnia possibilia sunt credenti: & Quod tibi videtur durum, non erit durum, si adsit Fides.

Marc. 9.

Hugo.

Fides denique, ut notat S. Vincentius, erit ceteris duodecim stellarum, significans duodecim Symbolicæ virtutes, quæ coronabit Beatos in cælo. Et in capite quæ nempè fidelis animæ, Corona stellarum duodecim.

Apoc.

Hi sunt effectus Fidei: agamus modo de conditionibus in praxi dependet Fidei perfectio.

1. 4. a. 8.

Quemadmodum lumen corporale additione virtutis minus crescit, & perficitur; ita lumen Fidei additur gratia & virtutum. Et ex parte voluntatis proceditur à Charitate, non per informationem, sed per imperium, & ordinationem ad bonum Divinum: ex parte intellectus ab aliis donis Spiritus sancti: à dono Intellectus, Sapientie, Scientie, Consilij. Per Fidem cognoscimus credendo, per Intellectum incernimus, per Sapientiam gustando, per Scientiam ordinando, & per Consilium ordinando. Per hæc novem dona, virtuti per tot lumina, Incipit lucere per Fidem, ut docet D. Augustinus, quod prius tantum credebat. Preterea donum Intellectus docet te penetrare mysteria Fidei: donum Sapientie docet, quæ de iis habentur sit æstimatio (æstimando, his esse inharendum, & eorum oppositu recedendum) donum Scientie docet quod de rebus creatis rectum sit ferendum iudicium.

1. 2. q. 8. a. 6.

inquit, non est illis fruendum sed utendum: ordi-
nando eas, tanquam media ad ultimum finem æternæ
Gloriæ: ac denique donum Consilij instruit, quo-
modo iudicium applicandum sit operationi: &
tunc est perfecta Fides, quando transit ad opus,
quæ de causa Fides dicitur à faciendo, eò quod fiat, s. Aug.
quæ dicitur.

Hæc virtutibus, quæ Fidem perficiunt, sunt plurima
et opposita, quæ ipsam destrunt.

Virtuti Fidei opponitur peccatum Infidelitatis eo-
rum, qui nolunt credere, & recipere Fidem sibi pro-
mittam, uti tenentur & obligantur. Etenim, cum
sumus ordinati ad finem supernaturalem, sumus etiam
obligati ad obediendum præceptis supernaturalibus
Fidei, Spei & Charitatis: & non obediendo pec-
camus.

Infidelitas triplex est: Gentilismus, Hebraismus, &
Hæreticismus. & hæc ultima cæteris pejor est, majorisq;
peccati: quia magis contradicit Fidei, majusque
lumen recipit. Quam ob causam Hæreticus gra-
vius devinctus est scelere, quam Hebræus, & hic majori,
quam Gentilis, crimini obnoxius est, eò quod unus re-
pugnans alterius majori doretur lumine.

Dono Intellectus opponitur Cacitas & Hebetudo mentis. q. 16. a. 1.
Et prima tollit totaliter cognitionem rerum spiritualium: ad 3.
Secunda debilitat.

Causa vitiorum horum sunt peccata
carnealia, Impuritas & Gula. Quia talis delectatio est
maxima inter corporales, unde maximè applicat intentio-
nem ad corporalia, & per consequens debilitatur operatio
hominis circa intelligibilia. E contra, virtutes oppositæ,
Castitas, videlicet, & Abstinencia maximè dispo-
nant hominem ad perfectionem intellectualis operationis:
unde dicitur Rom. 1. Pueris hæc, id est, continentibus
& abstinentibus, dedit Deus scientiam & disciplinam
in omni libro & sapientia. His itaque pro majori vir-
tuti Fidei notitiâ suppositis, nunc agemus de modo
exercendi eam.

Praxis luminis Fidei accipienda est ex praxi luminis
Gloriæ, quo Beati utuntur in cœlis.

Primò. Lumen Gloriz est oculus quidam supernaturalis, quo Beatus videt Deum *ad intra*, secundum intrinsicam eius Gloriam propriorum attributorum, Bonitatis, Pulchritudinis, Potentiz: & *ad extra*, secundum Gloriam extrinsecam effectuum Dei, preciorum, Gratiarum, veluti sunt Incarnatio Verbi Divini, & Passio Christi cum prædestinatione & Gloria sanctorum. Ad eandem modum, oculus Christiani habere debet oculus sensus, quem habet communem cum brutis; neque oculus rationis, quem habet communem cum Gentilibus; sed oculus fidei sit, oportet, oculus supernaturalis, oculus Christiano proprius. Et hoc apertum semper habeat, necesse est, contemplando eodem, quid qualis que sit Deus in seipso, & *ad intra* cum infinitis suis attributis; & *ad extra*, cum effectibus suis supernaturalibus Gratiarum. Et in specie semper immutata revolvendo tria illa S. Francisco Assisiani adeo familiaria: Gloriam æternam: Pœnam æternam: Christum Crucifixum ab hac revocantem ac retrahentem, & ad illam invitantem. Hac concione innumeras lucratur animas, plurimumque obtinebat conversionem: *Paradisus apertus: Infernus aperius: In medio Christus Crucifixus vocans te.*

Secundò. Lumen Gloriz non solum est oculus supernaturalis Beati, uti diximus, verum etiam oculus amorosus, quod cum Visione beatifica iungat Amorem & Gaudium Beatificum. Ita Fides nostra, ut sit perfectior, debet esse Fides amorosa, Fides informata & animata Charitate, & Claritas imbuta esse debet sublimi & exaltatione in Deo. Quamobrem S. Augustinus merito definit Fidem hoc modo: *Fides est ordo Amoris.* Et videtur quædam ordinata ad ultimum finem Charitatis, veluti ad propriam formam, à qua suam recipit perfectionem.

Tertio Lumen Beatificum non est habitus speculativus duntaxat; sed etiam practicus: quia non solum elevat intellectum, eumque habilem & idoneum efficit ad videndum Deum; verum etiam regulari dirigere

S. Th. Caj. 2.2 q. 4 art. 1. voluntatem in modo amandi ipsum. Ad eundem modum Fides nostra, ut docet Angelicus, non tantum

habitus speculativus est, inclinans ad credendum res à Deo revelatas; sed etiam est habitus practicus: eò quod prædicitur modum observandum in servitio & amore illius. Unde non immeritò S. Bonaventura Fidei hunc attribuit titulum: *Auriga virtutum*: quia non dirigit regulariter duntaxat actiones nostras, sed ipsas etiam virtutes: siquidem nec sperari, neque amari potest Deus, nisi primo credatur.

Quartò. Lumen beatificum est mensura Gloriæ: quia Visio Beati, quæ videt Deum, tanta est, quantum est lumen Gloriæ. Et nostra quoque Fides perfectionis nostræ mensura existit. Tantum crescit in spiritu, quantum crescit in Fide, juxta dictum illud Apostoli: *Justitia Dei revelatur ex Fide in Fidem*. Nimirum, *Rom. c. 1.* multa iustitia & sanctitas crescit & augetur à statu imperfecto ad perfectum juxta augmentum Fidei.

Quintò. Lumen Gloriæ ipsis Beatis Divinorum Oraculorum & fundamentum: quia de omnibus dubiis, etiamque Secretis Dei beati luminis adminiculo requirunt resolutionem & evidentiam. Pari ratione lumen nostræ Fidei Divina continet oracula æternæ Sapientiæ. In omnibus rebus dubiis recurramus ad sanctum hoc Fidei lumen, & Divinum recipiemus responsum, illuminabimurque ad cognoscendam voluntatem Divinam.

Sextò. Idem lumen Gloriæ perfectum in Beatis obtinet statum, nec ullum adest impedimentum, quod illud quodammodò obfuscare & obtenebrare possit: & talis esse debet Fides nostra, ab omnibus libera impedimentis, ut sunt impuritas affectus & intellectus. Qui superbia contaminatum gerit affectum, non est habilis ad credendum, secundum Christi sententiam: *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam, quæ à solo Deo est, non queritis?* Et merito: siquidem ad credendum necessaria est gratia Dei, nostras voluntatem, & illuminans intellectum ad credendum: hanc verò gratiam Deus haud claudit superbis; sed humilibus: *Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam*. Alterum Fidei impedimentum est impuritas intel-

intellectus causata ex phantasmatibus & speciebus materialibus : dum non tantum sunt instrumenta sed etiam cognitionis nostrae finis. Ut ab his dicitur impedimentis liber evaderet S. Bernardus, avidè, vehementerque mori desiderabat non solum morte humana id est, terrenis cupiditatibus, quantum ad volens autem, etiam morte Angelorum, id est, terrenis imaginibus, quantum ad intellectum.

Septimò & ultimò. Beatus solo non est contentus lumine Gloriæ; sed est in continuo illius exercitio, & suffragante lumine continuos elicit actus beatitudinis ita nec oportet, nos contenti simus sancto Fidei lumine sed continuum illius usum & exercitium procuramus necesse est: frequenter non corde dumtaxat, sed ore dicendo: Credo Deum esse, & vitam æternam. Credo Deum hic præsentem, & me ab eo videri, Enimvero, ut docet S. Vincentius Ferrerius, Fides in corde est iustarum luminis lucernæ inclusi, quod, quandoque non habet exhalationem extinguitur. Præterea, ut idem docet Sanctus, tanquam fideles Christi milites, sæpè faciamus professionem & protestationem Fidei, manè & vesperi ad minus recitando symbolum Apostolorum. Denique, cum certum ac evidens sit, hanc Fidei esse donum Dei, qui donat illud, cuicumque voluerit, & in tantâ ac tali, ut placet ei, quantitate ac perfectione instantissimè illud à Deo petamus simul cum SS. Spiritu, dicentes: Domine, adauge nobis fidem. Etenim quædam alio apud S. Marcum: Credo Domine, adjuva incredulitatem meam. Domine, concede, quæso, mihi donum sanctæ Fidei, da mihi illius perfectionem, contententem in unione Fidei cum aliis donis Spiritus sancti, Intellectus, Sapientia, Scientia, & Consilij. Credo Domine, ast valdè imperfectè, adjuva, te rogo, ac precise fidem meam.

Verum, si vivam ac genuinam desideremus gratiam in exercitio sanctæ fidei, imitemur S. Apolloniam Paulum: qui in Fide vivebat, Fide operabatur, & oculo Fidei semper aperto Christum continuum sibi præsentem reddebat, contemplando, amando & glorificando ipsum omnibus modis: de seipso loquens dicebat

Mag. Sent.
 In *Fide vivo* *Ely Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*; quasi dixisset: Quemadmodum corpus habet esse ab anima, vitam, motum propriam pulchritudinem, & ultimam suam perfectionem; ita anima à Christo, tanquam à propria anima recipit proprium esse, & propriam vitam, principium suarum operationum. pulchritudinem, nec non ultimam suam perfectionem supernaturalem. Quapropter, sicut anima totum possidet corpus, penetrat omnes ejus partes & membra, eique tribuit esse & operari; ita anima Apostoli tota à Christo possessa & unita in Christo vivebat, & in Fide Christi: non aliud, nisi Christum spectabat: vivebat in Christo, & operabatur per Christum, idque mille titulis, præsertim *Mag. Sent.* *Quia dilexit me: & tradidit semetipsum pro me*: merito gratitudinis, & ut tanto correspondam amori, quo Christus me dilexit, & pro me in Cruce mortem sustulit.

Eodem modo tu dices cum Apostolo: *In Fide vivo Ely Dei*. Non vivo in Fide fallaci hominum & Mundi; sed in Fide certa & secunda Christi: non aliud, quam Christum spectabo: oculi mei claudantur cuivis objecto creato, solumque aperiantur ad contemplandum Christum: vivo in Christo, vivo per Christum, vivo cum Christo: Fides Christi sit vita mea, totum meum bonum, cunctusque meus thesaurus: *qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.*

CAP. II.

De Virtute Spei.

Mag. Sent.
Spes est certa expectatio futura Beatitudinis, ex Dei Gratia, & ex meritis propriis proveniens. Certissima est spes nostra ex parte Dei, esto non sit certa, possitque deficere ex parte nostra: *ex defectu liberi arbitrii, potest esse obstaculum peccati.* Ac plurima sunt hujus certitudinis fundamenta. *2.2.9.19. a.4.ad 3.*

Primò. Divina Omnipotentia & Misericordia
 ar. eis. ad 2. Deus potest, ac vult nos salvare. Quibus primò
 Spes inuititur, & non Gratia jam habita, quæ
 potest.

Secundò. Promissio Dei iuramento firmata & ratata.
 Cât. Zach. In iurandum, quod iuravit ad Abraham
 nostrum, daturum se nobis. per dñs rei immo
 Hebr. 6. conformiter docet Apostolus, id est, per promissionem
 iuramentum, quibus impossibile est mentiri Deum, pro
 sumum solacium habeamus.

Tertiò. Divinum ac inestimabile donum
 Rom. 8. Filij. Si pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo
 cum illo omnia nobis donavit? U. de Augustino
 Plus est, quod fecit, scilicet dando Filium, quam
 promissit, promittendo Gloriam. Si quod plus, tenet
 quod minus est, speramus.

Quartò Merita Sanguinis Christi: Habemus redemp
 tionem per Sanguinem eius.

Quintò. Efficacia orationis eius: Pater, qui dixisti
 Ioan. 17. mihi, volo, ut ubi sum ego, & illi sint tecum: ut videam
 claritatem meam, quam dedisti mihi.

Sextò. Intercessio Beatissimæ Mariæ Virginis vocatæ
 Serm. de à D. Augustino Spes unica peccatorum, per quam speramus
 temp. 18. veniam delictorum, in quâ nostrorum est expectatio
 premiorum.

Septimò. Orationes aliorum Sanctorum. Nostre
 D. Thom. destinatio, quantum ad executionem, iuratur
 Sanctorum: quia Divina Providentia non subvertit cau
 sas secundas, sed illis utitur. Hinc sequitur, juxta
 doctrinam S. Bonaventuræ, tres dati gradus Spei. *Alti
 Alti, Alti, Alti.* Primus fundatur in meritis propriis
 Divinâ gratiâ falcitis: secundus in Passione Christi
 tertius fundatus est in Misericordia Dei. Præterea dicitur
 in definitione Spei (*future Beatitudinis*) per quam
 tam intelligitur Beatitudo objectiva, quam formativa
 quia speramus Deum, Deique possessionem, quæ con
 sistit in clara visione primæ Veritatis, & Amore perfectæ
 summæ Bonitatis, & in infinito æternæ Felicitatis
 Gaudio. Ultimò dicitur (*ex Gratia, & ex merito
 propriis proveniens*) etenim sperare sine meritis non potest.

S. Greg.

per, sed presumptio: & opera nostra debent esse meritori dependere à Gratia: Quam ob causam ad attingendum finem, quem speramus, principaliter concurrit Gratia.

Ex d. etis sequitur, bonum, quod à nobis sperandum est esse summum Bonum vitæ æternæ: *Habemus spem* Hebr. c. 6. *incedentem (id est incedere futientem) in interiora vela.* S. Tho. 2. 2. *in quantum spe-* q. 17. a. 2. *ritur ut bonum nostrum, ut bonum nobis: sed non propter nos, sed propter Deum finaliter: Spem namque mediante* *amamus Deum, ut utile & delectabile nostrum: sed im-* *mediate & virtualiter, ad honorem Dei, & gloriam Dei,* *et ultimum finem finaliter. Insuper quatuor sunt con-* *ditiones objecti spei. Bonum, Futurum, Arduum,* *Possibile. Primo (Bonum) quia Malum est objectum* *Terroris. Secundo (Futurum) quia Bonum Præsens est* *objectum Gaudij. Tercio (Arduum) quia Bonum Fa-* *ctum est objectum Desiderij. Quarto (Possibile) quia* *impossibile est objectum Desperationis. Quæ conditio-* *nes omnes reperiuntur in immensa Gloria æternæ Bea-* *titudinis. Est bonum, & summum, & futurum bonum,* *& excellens bonum: ac propterea Arduum, unde cun-* *ctas superat Naturæ vires, ac Gratiæ postulat virtutem* *auxiliatricem, cujus suffragio Est etiam bonum possibile* *requiri.*

Ultra objectum Beatitudinis primarium, datur aliud secundarium Divinorum auxiliorum. Ad utrumque spes se extendit. Etenim non debemus duntaxat sperare hoc æternæ Gloriæ; sed etiam media ad illum nos conducentia: qualia sunt Gratia & cœlestes influxus. *Spes tuo intendit, docet Angelicus; Bonum, quod intendit, & auxilium, per quod intendit.* Cujus rationem subdit: quia effectus debet esse proportionatus causæ. *Vnde infinita virtutis est, ad infinitum bonum, quod est vita æterna, perducere.* Ergo ad obtinendum ultimum nostrum finem summi Boni à Deo, tanquam à prima causa sperare debemus media Divinæ Gratiæ. Dicamus modo de actibus virtutis Spei propriis, & à nobis exercendis.

H 5

Qua

1.2. q. 25. a.
4. in corp.

Quatuor dantur actus Spei: Amor, Desiderium, Spes, Gaudium. Nam Respectu boni incipit motus in Amore, procedit in Desiderium, terminatur in Gaudio. Et ultimò completur in Gaudio. Sicut respectu mali incipit motus in Odio, procedit in Fugam, terminatur in Timore, et ultimò completur in tristitia. Quatuor enim modis operari possumus erga Deum. Primo Amore concupiscentiæ: amando Deum, ut amemus bonum nostrum, quod idem est, ab amate Deo propter Beatitude[m] nostram. Ubi dicitur illa (propheta) non stat finaliter, sed solum impulsivè: ut (ut idem Sanctus Doctor alibi ait) non stat finaliter, sed formaliter: amatur namque Beatitude[m] ratione propria forma et perfectionis: sed propter Deum finaliter; quia non esset bonus amor, si amaretur bonum nostrum, tanquam ultimus finis. Secundo possumus operari versus Deum, ut bonum futurum ad Desiderij. Tertiò, ut bonum arduum, quod Spei. Quarto, ut bonum præsens actu Gaudij: quem habet eum eo gaudent Beati in cælo. Eodem ignis actum Spei amamus Deum, quia Bonum nobis: desideramus eum, quia est bonum absens: speramus eundem, quia propter infinitam suam excellentiam est bonum arduum & difficile obtentu: eoque gaudebimus, quando ipso præsentem fruemur.

Verùm advertendum est, quod actus Spei, qui est amor concupiscentiæ, conjungendus est cum actu amoris, qui est amor amicitie & benevolentie. Spes itaque Deum propter me, ut glorificem Deum etc. Veluti precabatur Salvator: Pater, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te. Petebat libi gloriam, ut cum eâ glorificaret Patrem suum. Et tunc Amor Spei fit perfectus: quia est Amor creature, qui revertitur ad suum primum principium & ultimum finem. Est de bono, ad bonum, et propter bonum. Bonum namque Divinum unitur bono creature propter gloriam ejusdem Boni Divini.

S. Dionys.

Spes non perficitur duntaxat à Charitate; verum etiam introducit Charitatem. Unde, ut docet Augustinus, mutuam in se exercent causalitatem Spes & Charitas.

quo introducit ad Charitatem, in quantum aliquis, spe- 22. q. 17.
remanenti a Deo, accenditur ad amandum Deum, a. 8.

Et servandum praecepta eius: Et adveniente Charitate,
sua perfectior redditur; quia de amicis maxime spera-

Et his actibus virtutis Spei propriis varij subsequen-

ter effectus in animâ.

Principalis effectus, quem Spes producit in animâ,

est magnanimitas & generositas cordis: Et, qui an-

imatur ad aliquod maximum, parvum videtur omne

aliquid, quod est minus: Et ideo homini speranti Beatitu-

dinem eternam, habito respectu ad istam Spem, nihil

illi est arduum. Spera caelum, & facile spernes ter-

ram. Miraculum, docet Angelicus, non dicitur in

potestate ad potentiam Dei, nisi tu cuius, omne quod sit, est

invisum (Omnes gentes, quasi non sint, & quasi nihilum

in conspectu Dei) sed in ordine ad facultatem Naturæ. Hoc

idem com proportione quadam verificari potest de eo,

qui sperat. Cor habet non ab simile cordi Divino: nul-

lam, ut magnam & arduam demiratur, omne crea-

turam: quàm nihilum aestimat.

Quinque alios causat Spes effectus, ad quos cæteri

reducuntur. Primò Liberat, protegit, ac defendit ab

omni tribulatione tum spirituali, quàm temporali:

ut speraverunt Patres nostri: speraverunt, & liberaisti

nos. Secundò. Animam replet consolatione & Gaudio.

Exspectatio iustorum lætitia. Spe gaudentes. Qui gaudet

in spe, tenet & rem: qui autem Spem non habet, ad

rem non poterit pervenire. Tertio. Fortificat: In silen-

tiâ Spe erit fortitudo vestra. Qui sperant in Domino, Psal. 3. 13.

non turbabunt fortitudinem, nempe fortitudinem propriam

etiam fortitudine Dei: de propriis diffidentes viribus,

et confidentes in virtute & fortitudine Dei. Quarto.

1 p. q. 105.

Isai. 40.

1 p. q. 105.

Isai. 40.

Psal. 21.

Prov. 11.

Rom. 12.

Aug. in

Psal. 3. 13.

c. 30. & 40.

Prov. 18.

1. Timo. 6.

Vocatus

Prov. 13.

Lyr.

Matth. 13.

Hebr. 6.

S. August.

Isa. 4.

Psal. 90.

2. 2. 9. 10.

I. 2. 9. 4.

6. 4.

Vocatur gemma pretiosa nos recreans : Gemma
 rissima expectatio praesolantis, id est rei expectanda
 est Gloria caelestis : est jucundissima instar gemmae
 pretiosa margaritae ei, qui illam desiderat. Appellatur
 anchora : Habemus Spem quasi Anchoram animam
 tam ac firmam. Si videris fluctuare in mari isto, non
 rumpi ab Anchora, an: equam intres in portum. Et
 pena Aquila : Qui sperant in Domino, assument penam
 ut Aquila. Sperate in Domino : per Spem intrate ad
 videndum, quod creditur : Verum, ut anima horum ob
 stium Spei fiat particeps, omni conatu ac studio
 oportet vitia Spei opposita.

Extrema autem, a quibus speranti cavendum est, desunt
 sunt : Desperatio & Praesumptio. Prima peccat per
 defectum : quia non confidit in Potentia & Bonitate Dei
 uti par est, & tenemur facere. Secunda peccat per
 quia nimium confidit, sperando Beatitudinem a solo
 beralitate Dei independentem a nostris bonis operibus
 aut dependentem ab operibus nostris absque conceptu
 Divinae Gratiarum. Unde definiti potest Desperatio
 Recessus a Beatitudine. Praesumptio vero : Recessus
 non a Beatitudine ; sed a modo debito eam obtinendi.
 Et Ratio est, quia sicut objectum Spei, si consistit
 ut bonum arduum cum possibilitate obtinendi, habet
 rationem attractivi, & Spes respicit illud per modum
 cessus ; ita objectum Desperationis ut est bonum
 duum cum impossibilitate obtinendi, habet rationem
 pulsivi, quod respicit Desperatio per modum
 & fuga.

Causae Desperationis sunt Acedia & luxuria. Acedia
 Acedia est tristitia quaedam deserviva spiritus. Unde
 permittit spiritum sublevare ad procurandas res
 difficiles. Et peccatum carnis est causa Desperationis.
 Quia ex nimio affectu ad delectationes corporales, homo
 homo bona spiritalia, & non sperat ea. Causae
 sumptionis pariter duae sunt : Vanagloria & superbia.
 Quia, si Praesumptio nascitur ex inordinate fiducia
 propriis viribus, causa est Vanagloria : Ex hoc
 quod aliquis multum desideret gloriam : sequitur
 ostentat gloriam quandam supra vires suas. Sed

Presumptio nascatur ex inordinata fiducia in Misericordia Dei, causa erit superbia, propter quam aliquis tantum negligat, quod etiam eum peccantem Deus non puniat, sed a Gloria excludat.

Remedium contra Desperationem est consideratio

Beneficentiae, Charitatis & Beneficiorum Dei. *Nihil Aug. de Trinit. c. 13. tam necessarium ad erigendam nostram Spem, quam considerare, quantum nos Deus diligit. Hac Serm. 10. Considera in quibus tota Spes mea consistit. Char. Psal. 91.*

Adoptionis, Veritatem promissionis, Potestatem

Desponsationis. Quamobrem propter peccatum Despe-

rationis gravissimam peccator Deo infert injuriam: quia

quod in se est, negat, et principaliora attributa Dei,

Charitatem, Veritatem & Potestatem: ac principaliter

Desperatio contemnit Misericordiam, sicut Presumptio q. 21. a. 1.

Superbiam. Eandem rationem confirmat D. Augustinus

Cajet. quia malitia nostri peccati nequit attingere equali-

tatem Bonitatis Dei, & multo minus eandem superare.

Quae concepta, qui tantum peccare potest, quantum S. Aug.

desperans: cum sit autem nullus, qui hoc possit; qui

malis de se malis, presumat de se meliora. Et haec pro de-

spiratione virtutis Spei sufficientia. Agemus deinceps de

modo exercendi eam.

Supposito sanctae fidei exercitio, in quo aperte fidei

oculi contemplamur Deum, qualis sit in seipso, & in

beneficiis Gratiae, quos duos oculos Christus deside-

rat & amabat in Sponsa sua (Oculi tui columbarum) Cant. 4.

pendendae deinde sunt alae Spei, quibus anima generosa

sicut Aquilae vastam entis creati transcendit laticudi-

nem, in caelum evolat, & in Deum firmiter figit obtu-

rum. *Dato sunt ei ala dicitur, Aquila magna, ut volaret in Apoc. 12.*

Et: Qui sperant in Domino, misit abunt fortis Isa. 40.

Et non laborabunt; ambulabunt, &

non deficiet. Et merito anima sic sperans comparatur

Aquila: quemadmodum enim Aquila non solum oculos

dirigit in Solem; verum etiam versus eundem expedite

oculum suum dirigit; ita anima non Fidei duntaxat o-

culos in Deum defigere; sed etiam alas Spei in Deum se

solidare, ac in Deo solidari debet.

Ratio,

Opus. 3.
Compend.
Theol.

Ratio, cur præter Fidem Spes sit necessaria, dicitur à Sancto Thoma: Quia Fides est imperfecta cognitio. Unde non sufficit credere, ut nostris latissiat debet, sed etiam necesse est, perfecte quis cognoscere deat id, quod credit: ad quam perfectionem per nos pervenitur.

Ut verò hæc Spes in Deum sit perfecta, sequens debet habere conditiones.

Prima. Debet esse certa & securâ firmè à Deo pendendo & finem Gloriæ, & merita Gratiæ. Quia objectum Spei est: *Sperare in Deum Beneficentem, & in Deum Auxiliantem*: cum finis & media debent esse proportionata, & nullus nisi ipsemet Deus potest ad Deum conducere valeat. Spes igitur nostra certissima sit, necesse est, quantum attinet ipsam Deum. Deus enim potest, & vult, ac promissit etiam committimento nobis dare gloriam: insuper hoc suum delictum inexplicabile satis superque per hoc demonstravit, quod proprium Filium pro nobis exposcit morti & morti Crucis. Securiam etiam, ex parte Christi, ostendunt Spem nostram Valor ipsius Sanguinis, efficaciorationum ejus, intercessio sanctissimæ Deiparæ, & orationumque Sanctorum. Ut quis reddatur securus ad obtinendam gratiam à quodam Principe; dux requiritur conditiones: prima & principalis est, ut Princeps illam velit præstare: secunda (de qua non dubitatur) ut, qui petit gratiam, velit illam recipere. Et hæc duæ conditiones non desunt in casu nostro: certum est, quod Deus vult nos ditare coronâ æternæ Beatitudinis, & nos illam acceptare parati sumus: at simul hæc duæ voluntates inter se comparando; pius Deus noscitur desiderat salutem, quàm nos ipsimet: quia multo magis ipse præstitit & fecit pro nobis, quàm quilibet pro pio seipso. Certissima igitur esse debet Spes nobis, quod potens est Deus depositum meum servare in ultimum diem justus iudex. Et: Scitote, quia nullus servavit in Domino, & confusus est.

2. Tim. 1.

Eccles. 2.

Hebr. 1.

Secunda conditio veræ Spei est, ut sit alta & firmis, & veluti generosa Aquila, in excelsis suis maneat.

non est collocanda in bonis transitoriis vitæ hujus; sed in bonis æteris futuræ vitæ: non in hominibus, sed in Deo: non in Creaturis, sed in Creatore.

Quapropter Deus ab Apostolo vocatur Deus nostræ

Spei: Deus autem Spei: & Christus dicitur Spes nostra: quia in Deum & in Christum solum nos sperare debemus. In Deo sperandum. Unde S Gregorius: Spes in æternitatem animum erigit. Ratio est, quia obiectum Spei debet esse Bonum excellens, quod sit supra naturam nostram, quodque superet vires nostras, quale est Bonum æternæ Gloriæ, quod est summum & infinitum bonum.

Tertia conditio est, ut sit violenta: etenim propter rem acquisitu difficilem, & quæ nostras superet vires, operari debemus. Quemadmodum conscendens montem præruptè altum ob itineris arduitatem violentum sibi inferat, necesse est; ita qui sublimem cœli inire, ac præruptum difficilemque Gloriæ portam conscendere nititur, debet sibi inferre vim & violentiam, ac feruenter operari ut perveniat ad Regnum cœlorum, quod est obiectum nostræ Spei, juxta oraculum Christi, vim patitur, & violenti rapiunt illud. Hoc ipsum docet Angelicus, nitendum, propter bonum usum virtutis hujus nobis operandum esse, quadam animi elevatione, extensione & exaltatione: ita, ut nos sublevemus in virtute Dei, vincamus nos ultra vires nostras, nobisque insuper intencamus violentiam, ut sic respondeamus Divinæ gratiæ.

Quarta conditio est, ut sit humilis & magnanima: humilis, diffidendo prorsus propriis viribus, nostrum esse & operari reducendo in nihilum: magnanima, confidendo, & superando omnia etiam difficillima, nostrasque vires superantia in virtute & potentia Dei. Hoc est sperandum Spei contra Spem: sperare in viribus Dei contra Spem propriarum virium: in Spe Gratia contra Spem Natura: Rom. 8. esse impotentem & omnipotentem simul: impotentem in se (Nihil sum, nihil possum) sed omnipotentem in Deo (Omnia possum in eo, qui me confortat)

Qua-

Rom. 15.
1. Tim. 1.
S. Thomae
ibidem
S. Greg. in
Moral.

1. 2. q. 18. a. 1.
q. 25. a. 1. q.
40. a. 2.

Quapropter, anima mea, in rebus spectantibus ad gloriam Dei tibi prospicies, ac diligentem habebis curam, ne deficias in fiducia & Spe in Deum habendam, sed potius cum S. Francisco Xaverio, cum plurimæ tibi obvertantur difficultates, obviant pericula, dices: plus mihi timor de defectu Spei in Deum; quam de quocunque alio periculo propriæ etiam vitæ.

Rom. 8.
S. Tho.

Quinta conditio: Spes nostra patiens erit & jucunda. Patiens: Quia, quod speramus, per patientiam expectamus. Et jucunda, quia: Spe gaudentes, scilicet mercedem qua est Dei fructus. Facit autem Spes hominum quantum ratione certitudinis, sed tamen affligit ratione certitudinis. Spes, qua differtur, affligit animam. Debetur igitur, charissime frater, magnam in te erigere Spem, magna te præmuni patientiâ: In silentio Spe sperare, & salvaberis. Suffer mala præsentia, spera bona futuræ, tanta namq; lætitia, tantumque est gaudium illius boni, quod expectatur, ut, sicut experti fuere Sancti, totum mali, quod sustinetur, tollat amaritudinem. Quæ de causâ, juxta regulam Doctoris Angelici, quædam finis est dulcis, & media amara, ut eo libentius laboramus mediæ amaritudinem, pensanda est dulcedo finis.

Prov. 13.

In vitis
Rarum.

Sexta & ultima conditio Spei est, ut Fide temperata illuminata, & Charitate formata. Enimvero temperate respicere & amare debet suum Donatorem & largitorem, à quo expectat & sperat omnia bona: sperandum à Deo, tanquam ab amico: amando suum Donatorem Amore puro veræ amicitie, & absque proprio commodo. Fides, inquit S. Augustinus, intrinsecus præmium: Spes illud ad se trahit. Charitas currit, ut illud comprehendat. Dicit Fides, Magna à Deo filiis parantur: dicit Spes, Mihi servantur illa: dicit Charitas, Ad illa curro. Et hæc de conditionibus, quæ adesse debeat exercitio bonæque utilitatis Spei.

2. 2. q. 170
a. 3.

Superest, ut sæpè frequententur, exerceanturque illius actus. Et sunt quatuor illi supra enumerati, nempe, Amoris, Desiderij, Spei & Gaudij. Amo Deum, Desidero, Spero, Gaudeo. Amo Deum, per Deum

ad gloriam Dei: nimirum, Amo Deum; tanquam
 optimum meum; & summum Bonum; sperans illum
 ut qui suffragante ipso met Deo, Divinoque ejus
 auxilio, & potest propter finem Gloriam ipsius. Et idem
 dicendum venit de actu Desiderij: Desidero Deum,
 per Deum, & ad gloriam Dei. Et de Spe: Spero in Deo,
 per Deum, ad gloriam Dei. Et de gaudio: Gaudeo
 in Deo, per Deum, & ad gloriam Dei. Hæc est se-
 cunda anima vita, post primam vitam Fidei. Et quem-
 modum dicebat Apostolus de Fide: *In fide vivo* Gal. 2.
Fili Dei. Ad eundem modum de Spe nobis dicendum
 est: *In Spe vivo Fili Dei:* Vivo in Spe Christi.
 Sicut corpus meum vivit anima mea; ita anima mea vi-
 vet in Spe mea in Deo; & sicut anima est principium esse
 corpori ipsius corporis; ita Spes debet esse causa &
 principium esse & operari ipsius animæ. Quapropter
 Apostolus merito compellat Spem nomine galeæ (*in* 1. Tim. 6.
galeam, Spem salutis) quia caput nostrum rectæ in-
 tentionis defendit, ut cuncta nostra operatio, omne de-
 siderium, omnesque cordis nostri motus aliud non re-
 spectent, in nullum alium colliment scopum, quam in
 Deum solum bonum, quod est omne bonum, quæle est
 summum & infinitum bonum, quod est bonum illud,
 quod speramus, futuræ Gloriæ.

Quandocumque igitur præ foribus adsunt tentatio-
 nes, & invidant tribulationes, teque quasi prosterant
 in præsentis vitæ; spe in Deum sublevatus dic corde
 spero: Spero in omnipotentiâ Dei: spero in virtute &
 efficacia Sanguinis Christi: spero in auxilium & inter-
 cessionem Mariæ Virginis. *Per ipsum & cum ipso, & in* Ad Colof. 1.
ipso, spero per ipsum, videlicet per merita Christi. Spero
 in ipso, cum auxilio Christi. Spero in ipso, Beatitus
 sum in visione ipsiusmet Christi. Hæc Spes firmatus
 & corroboratus, inter omnia adversa fortis stabis & im-
 mobilis: *Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, Psal. 124.
 non commovebitur in æternum, qui habitat in Ieru-*
salem.

Ad perfectum hujus virtutis usum admodum utile
 est, & muleum servat distinguere inter vires Naturæ
 & Gratiæ, animoque revolvete promissionem illam:
Par. III.
 1 *Cum*

Iob. c. ii.

Cum consumptus fueris in propriis viribus naturalibus orieris ut Lucifer, in virtute Gratia. Sapientia tribulationibus, adversitatibus laboribusque adhiberis, ut dicas: Non possum amplius: & tunc dices: Sed tunc mentis tuae occurrat, ne efficit, quod viribus naturalibus deficientibus, alia tibi suppetentur vires supernaturales Gratia: & in his sperandum atque operandum est. Hæc doctrina Theologiae nititur fundamentis: docent namque Theologi, auxilium Divinae Gratia non solum confecti potentis intellectus & voluntatis, verum etiam potentis materialibus & executivis. Denique hæc praxis vera Spei in Deum in morte præsertim exercenda est: in qua, ut docet S. Bernardus, proflus diffidit de sperare debemus de propriis viribus, & de propriis meritis, ac totam spem nostram collocare in virtute Divinae Gratia, in meritis Christi, & intercessione Sanctissimæ Mariæ ejus.

CAP. III.

De Timore DEI.

1. AD vitam spiritualem non tantum Amorem sed exercitium: verum etiam sancti Timor necessarius est: cuius actibus, non tanquam finibus sed veluti motivis, ut, nimirum, eodem magis in Deum crescimus, omnemque etiam minimam effugiam Summi Boni fugiamus, uti debemus. Unde coniungendus est sanctus Amor cum sancto Timore, ut re cum timere: amare Deum tanquam bonum, & timere eundem veluti iustum. Nihil nos magis remota

Bern. de modo bene ab omni peccato, quam Timor Inferni, & Amor Dei vive di Origo ac prima radix boni malique, conformiter dicit Serm. 4. S. Augustinus, Est Amor & Timor. Vi faciam bene, am S. August. & times Deum: ut facias male, amas & times. Man Psal. 79. dum. Ergo ut bene vivas, convertantur hæc duo Amore

ambu Terram? ama vitam: timebas mortem? time
amorem. quia si amor & timor Mundi in causa erant,
non male vixeris & operatus fueris, timendo & aman-
do Deum bene vives, & me ius operaberis.

2. Tres actus Timoris Dei assignat S. Bernardus:
Reverseri in gehennam, ne excludaris à Gloria, ne de-
gradi à Gratia. Duo primi Timoris servilis actus sunt,
et educantur ad habitum Spei; tertius est actus Timo-
ris filialis, reduciturque ad habitum Charitatis. Primi
actus Spiritu sancto, sed non cum Spiritu sancto, id est,
cum Gratia: quamvis ad istam disponant. Ultimus
actus Spiritu sancto, & cum Spiritu sancto, id est, cum
Gloria.

S. Bernard.
serm. 2. in
Cant.

Cont. Tri-
dēt. Sess. 6.
c. 6.

3. Præterea Timor filialis tribus modis, ut idem
auctor advertit, exerceri potest. Primo, in statu
gratiae: constitutus namque in statu Gratiae, ne
degradi amittas, magno cum Timore tibi vivendum est.
Secundo, timendum etiam tibi & majori cum timore
constituito in statu peccati: etenim abique Gratia haud
poteris ita vivere, quin de novo prolaberis in pecca-
tum. Tertio in statu Gratiae jam recuperatae adhuc
magis timendum tibi est propter periculum reinci-
dendi & incurrendi in majorem Dei offensam. Hæc

S. Bern. in
Cant. serm.
54.

2. Cor. 6.

gratia meos est S. Bernardi. Debes timere pro accepta
gratia, magis pro amissa, longè plus pro recuperata. Pro
gratia, ne in vacuum Gratiam Dei recipias: pro recu-
perata, ne per recidivum aliquid deterius tibi contingat.
Sicut juxta opinionem D. Bernardi nulla in hac vita se-
curitas est: omni persona, sive homo justus, sive pecca-
tor, unque ille sit, debet stare in timore: Beatus homo,
ut semper est pavidus. Beatus, qui in Timore & tremo-
re operatur salutem.

Prov. 28.

4. Sed videamus, quæ qualisque sit causa Timoris.
Respondet S. Augustinus: Est amor, fugiens quod ei
obnoxietur. Et in sensu causaliter, seu causaliter, ut
loquitur Philosophi, intelligendum est, Timor est
causa, nempe, est causatus ab Amore. Idem docet
Aristoteles: Omnis Timor est ex Amore boni contrarij.

S. Tho. 1. 2.
q. 6. 1.

Quod patet etiam experientia: timeatur infamia,
quia amatur propria æstimatio: timeatur inopia,
quia amatur propria æstimatio: timeatur inopia,
quia

1 2 quia

quia amantur opes, & non nisi, quia amatur vita, ut
tur mors. Unde vera nimis ac certa est hæc propositio.

Qui timet, amat: & qui non amat, non timet. Ita
S. Aug. lib. proloquitur D. Augustinus: *Qui amat, timet.*

Seneca: *Desinis timere, si desinus amare.* Ex quo
37. q. 3. optimum progignatur medium, ne quidem in
Mundo, etiam terribilissimum timeamus: & est
viam ocludamus amori creaturarum & Mundi, hanc

S. Ioan. E. consilium S. Joannis: *Nolite diligere Mundum, neque
pist. 1. c. 2. qua in Mundo sunt.* Si poteris dicere in veritate
S. Ignatio: *Nihil eorum, quæ videntur, desiderare:*

eodem poteris quoque affirmare: *Nihil eorum, quæ
videntur, timeo.* Praxis igitur corrigendi Timor
hæc est, ut primò iustifices & corrigas Amorem: ut
loca totum Amorem in Deo, & non aliud nõ Deum
timebis.

5. Verùm, quâ ratione, quo modo Deus, qui boni-
mè bonus est, imò ipsa bonitas per essentiam, non timere
rest, cum bonitas sit objectum Amoris non Timor
Respondetur, duplici ratione Deum considerari potest:
primò, secundum id, quod in se est, nimirum, ut
finitum bonum, nullam in se continens rationem mali
& in hoc sensu est objectum Amoris, non Timor
Secundò, secundum id, quod connotat, puta, peccatum,
quâ nos punire & castigare potest, & in hoc sensu po-
test esse, & est objectum Timoris. Ergo, ut loquitur
Theologi: *Deus non ut, Quod, sed ut id, à Quo, malum
provenire potest, debet timeri.* Quia, ut, *Quod, est in se
num, & summum bonum: sed ut id, à Quo, timeri potest
ratione mali, quod à Deo causari potest.* Ubi adve-
tendum, quod sicut malum, quod à Deo ordinari potest.

S. Thomas. duplex est, culpæ & Pœnæ (& primum solum permittitur
à Deo, secundum immititur) ita duobus modis Deum
timere debemus: nimirum, ut permittentem Malum
culpæ, & ut nos castigantem & punientem Malo pœnæ.
Et plus timeendus est Deus ut permittens malum culpæ.

S. Tho. 2. 2. quam puniens: quia malum culpæ, est malum secundum se
9. 19. art. 1. quia opponitur bono Divino in seipso: & malum pœnæ est
Cajet. malum secundum quid, & opponitur tantum bono creaturae.

Quamobrem hæc ad Deum fundere oportet orationem:
Dom-

ne permitas me separari à te, à Gratia tua, ab amore tuo. Sum contentus, puniar in Inferno, priver gratia tua: at unquam Gratia & Amore tuo me priore digneris.

Aliz insuper supersunt rationes, ob quas Deus timeendus est. Prima, quia Solus Deus nobis potest independenter ab omni creatura, at nulla creatura independenter à Deo nobis ullum potest in-

damnum, aut nocementum. Siquidem omnia S. Aug. in Psal. 32. Ut docet Augustinus: omnes creature sub imperio, dominio, & potestate Dei constituuntur ne minimum efficere possunt absque mandato permissione ipsius Dei. Potest homo ex se ma-

gnare habere voluntatem, ac inimico suo obviam procedere: at non sic liberam habet voluntatem, ut contra votum suum ei nocere possit: hæc enim, qua

potest, potestas Deo subordinata est. Quia non Rom 13. potest, nisi à Deo, ut ait Apostolus: ergò dependet à Deo, & sine Deo nihil potest. Qua de re concluderat S. Augustinus: Si creatura se S. Aug. loc.

DEVM time, non illas. Homo te odit: cit. DEVM time. Diabulus te impugnat: DEVM time. Deus solus DEVS amandus, vel propter DEVM; Deus solus DEVS timendus, vel propter DEVM.

Veritas confirmatur ex Divino Salvatoris oraculo: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, & cor- Matth. 10. porum non nocendi habent potestatem, & hanc limitatam potestatem à Deo ipsis concessam. Unde

inter iustum & peccatorem nascitur differentia: iustus nil aliud nisi Deum timeat: (Qui timeat Eccles 34. Deum, nihil trepidabit) peccator vero præter Deum timeat omnia: veluti Cain timebat, cum dicebat:

Quis me occiderit, occidet me. Hinc ortum Gen 4. est proverbium inter Sanctos adeò notum: Qui timeat Deum, nihil sub Deo timeat: qui non timeat Deum, timeat præter Deum cuncta.

Veritas ista hoc declaratur exemplo: Si cuiquam occurrerent multi timores, seluri, non ligati: nulli dubium est, quin illum corripendum fore timore & pavore;

aut si conspiceret canes hos ligatos, & manducantem
ista quadam persona, quæ eosdem refrenare ac regere
regere posset: certum est, cum non jam eorum
sonæ, quæ illos suo habet dominio subiectos, timore
metu commoveri. Pari ratione omnes Tyranni, &
mines etiam crudelissimi, sunt veluti canes feroces
sed ligati & frenati sub potenti manu Dei, qui eos
juxta nuntium suum & beneplacitum, solvere & frangere
potest, consistentes. Ergo non est, quod timeat homo
sed time Deum, qui hominibus damnum tibi illatum
cultatem & licentiam indulgere potest.

Secunda ratio, cur Deus solus sit timendus, est quia
§. Tho. 1. 2. solus Deus causare potest *verum malum* ac *damnum*, ubi
q. 41. art. 1. *magnum & excellens*: quod est objectum & materia
§. 2. 2. q. 19. timoris: liquidem modica, & quæ vix sunt illius
timationis, non timentur. Malum vero arduum & terri-
bile, quod solus Deus causare potest, est malum pœna
æternæ. Ex hoc capite Salvator increpabat homines
timorem Dei. *Timete eum, qui potest corpus & animam
perdere in Gehennam.*

Denique ad complementum hujus praxis prosequitur
omnes species Timoris, cum modo exerceret. Es
Species timoris sunt quinque: Timor mundanus, mor-
ralis, servilis, initialis, filialis. Primus est malus, ter-
tius indifferentis, tertius bonus, quartus melior, quartus
perfectus & optimus.

§. Th 2. 2. Timor Mundanus est malus: *Quia innititur*
q. 19. a. 3. *tanquam fini*: & procedit ab amore Mundano, tanquam
a mala radice. Praxis igitur & medium, quo vincitur
Timorem, erit, si tollas illius principium & radicem,
quæ est amor creaturæ.

Timor Naturalis ex se malus non est, veluti Man-
danus; sed indifferentis. Non est meritorius, nec ob-
meritorius: quia prævenit arbitrij libertatem. Bene-
usus hujus Timoris consistit in subordinando & con-
formando illum rationi & beneplacito Divinæ volun-
tatis: veluti fecit Christus Dominus noster in monte
ubi Timorem mortis regulavit juxta Patris
voluntatem dicens: *Non mea: sed tua voluntas fiat.*

§. 2.

Tertius Timor dicitur Servilis, & est Timor bonus
bonum Spiritus Sancti: quia procedit ab amore pro-
ordinato, ac respicit seipsum tanquam finem proxi-
mum, non tanquam finem ultimum, & est finis sub fine.
Huius sancti Timoris procedit ex vivâ fide &
apprehensione poenarum Inferni, quarum motum absti-
netus a peccato.

S. Th. 2.2.
q. 6 & 9.

Quartus & Quintus Timor sunt Initialis & Filia-
lis, qui distinguuntur tanquam perfectus & imper-
fectus. Filialis est Timor perfectus, & est perfectio-
nis: quia omnem foras expellit timorem, & timet
solum culpam, & offensam Dei, ut separativam à Deo.
Initialis, qui est Timor incipientium, timet quoque
culpam, ita tamen, ut etiam aliqua ex parte timeat pec-
catum.

S. Thom.

Hic sanctus Filialis Timor remanet in Beatis in cœ-
lestibus: Timor Domini sanctus permanet in
cœlestibus oculi. Per quem timet separationem à Deo ut
anima, non ut possibilem scilicet. Propterea est
sine fine sollicitudine infirmitatis, sed cum tranquillitate
Choristarum.

psal. 18.
22 q. 19.
a. 11.
S. Aug. 19.
de civi.

Item sanctus Timor Beati à Sacris Doctoribus ap-
pellatur Timor Reverentialis, Timor Admirationis. Co-
muni cœli contremiscunt, & parvent ad nuntium ejus: non
poenalis Timoris; sed Timore Admirationis: quia
admirantur Deum, ut supra se existentem & sibi
incomprehensibilem.

c. 9.
Iob. c. 6.

Ratio huius sancti Timoris est defectus intrinsicus
essentialis creaturæ, pro ut dicit subjectionem secun-
dam respectum distantiam à Deo. Unde per confide-
ntiam recedit creatura, & quasi resilit in proprium
nihilum.

S. Thom.
Gens. 2 p. 9.
165. memb.
2. a. 1.

Porro ex his Timoribus duos anima habeat in
continuo usu, necesse est: Timorem, videlicet, Servi-
tis & Filialem. Servilis, inquit S. Basilus remove nos
ab omni peccato: Sicut, qui infixos habet corpori clavos,
ad nulli opus est aptus, quod a doloribus totus occupetur. Ita, serm. 28.
quod sancto Timore confixus est, peccate non potest:
quia Timor ille instar clavi cordi ejus infixus hæret.

S. Basilus

Hujusmodi clavum desiderabat David, quando dicebat: *Confige Timore tuo carnes meas.* Ultra timorem servilem excedendus quoque est, & ut cum diligentia & frequentia Timor Filialis: ne Deum duntaxat timere debes, ut servus Domini sed ut *Filius Patrem dulcissimum.* Quapropter in Ecclesia à Spiritu sancto illuminata pro vobis à Deo postulat utrumque Timorem: *Sancti nominis timore*, Timorem pariter & Amorem fac nos habere proprium &c. Et conformantes nos ejusdem Sanctæ Ecclesiæ menti & sententiæ, utrumque Timorem semper in corde deferamus, foveamusque in innocentia & castitate vitæ.

S. Thom.

Orat. Dō.
2. post Pen-
the.

CAP. IV.

De Charitate DEI.

S. Dionys. 1. **A**mor Divinus est Divina Bonitatis desiderium. Quia amare nil aliud est, quam desiderare, ut reali intimaque præsentia amans uniarum rei amantem neque contentus est unione affectiva per viam voluntatis; verum etiam procurat affectivam secundum præsentiam personalem. Anima igitur, quæ amat Deum, aspirat suspiratque ad hanc realem præsentiam, neque sola Fide contenta est: desiderat insuper videre objectum amatum. Unde optimum signum, ex quo cognoscas, an ames Deum, hoc est: si ipse realem desideres præsentiam: si dicere possis cum Apostolo: *Cupio dissolvi & esse cum Christo.* Quod exponit et declarat S. Augustinus exemplo unius caritæ, & alterius adulteræ conjugis: *illa timet, ne tardet sponsus: ista vero venit.* Ac propterea illa, non ista vero fertur amare in sponsum. Quod deinde idem S. Doctor nobis applicat, & subjungit: *Absens est Sponsus tuus: interroga conscientiam tuam. Vis, ut veniat? Veri amoris Signum est.*

se, ut ardet? signum est, quod non diligas; sed timeas, spectans poenam quandam à Sponso tuo.

2. Verùm investigemus, qua ratione Divina Bonitas, Divini Amoris objectum, hunc in nobis causet Amorem. Primò requiritur, ut Bonitas Divina à nobis sit cognita. Quia, secundùm Angelicum: *Sicut vi-* S.Tho.1.2.
bi corporali est principium amoris sensitivi; ita con- q.27.a.12.
templatio bonitatis, vel pulchritudinis spiritualis, est
causa amoris spiritualis. Ut igitur Divina ametur Bonitas, necessaria est illius cognitio: & juxta mensuram cognitionis crescet & augebitur amor. Secundò, necesse est, cognoscatur Divina Bonitas, tanquàm res conveniens, & proportionata nobis, & tanquàm summa & ultimata nostra perfectio. Quia, juxta Philosophum, *Omne, quod amatur, diligitur in quantum pro-* Eth. lib.9.
portum bonum nobis proportionatum & conveniens. c.5.

Amor enim tendit in alterum: vel, ut alterum à se, si est amor amicitiae: vel, ut aliquid sui, si est Amor concupiscentiae. Tertiò debemus insuper cognoscere Divinam Bonitatem, ut Amantem: quæ nos amat, & ab eterno amavit infinita Charitate (*Charitate per-* Jerem 31.
petua dilexite) Etenim ad perfectam amicitiam requiritur *redamatio*: mutuus inter amicos requiritur amor. Hoc est amatorium efficacissimum, ait Sen. ep.9.
Si vis amari, ama Propterea Deus, ut

in suum pertraheret amorem, *Ipse prior dilexit* 1.Ioan.4.
In funiculis Adam, in vinculis Charitatis. Ose.11.

Quod si igitur desideremus, ut Divina Bonitas in nobis efficax sit, sanctumque suum causet Amorem, faciamus eandem cognoscere: quàm infinita sit in se, quàm infinita etiam respectu nostri, quod nobis se communit, tanquàm unicum ac summum nostrum bonum: quàm eximius & immensus sit Amor ille, quo nos respicitur.

3. Cognitioni Divinæ Bonitatis hæc suffragatur quoque consideratio, quod, in quantum est objectum Amoris, non sit Bonitas ad unam rationem unius attributi restricta & limitata duntaxat; sed illimitata & omnes omnino, quascunque Deus in seipso continet,

2.2.9.23.
A.4.

perfectiones amplectens, Essentialem, ^{Attributam} Personalem. Non dicit Bonitatem Attributam, qua est summa perfectio in operando: sed ipsam naturam & substantiam Dei, ut est in se infinitum & illimitatum Bonum, in tota latitudine entis. Ex quo generatur excellentia Charitatis supra alias virtutes non tantum Morales, quae respiciunt objectum creatum; sed etiam supra alias Theologicas: Fides enim & Spes respiciunt Divinitatem sub aliquam ratione: Fides respicit Deum, ut respicit autem: ut beatificantem: sed Charitas, ut existens in se. Quae ratio objecti est congeries quaedam omnium perfectionum. Verum inter omnes perfectiones, quae in se Divina comprehendit Bonitas, duas praecipue respicit Charitas: & sunt pulchritudo & dulcedo Dei: illa objective perficit & beatificat intellectum: ista perficit & beatificat voluntatem. Et si oculus corporeus tantum occupatur & delectatur in visione pulchritudinis corporalis, quantum percipit voluptatem oculus spiritualis intellectus in visione pulchritudinis spiritualis & infinitae DEI? Et si gustus corporeus recreatur mirum in modum dulcedine & sapore cuiusdam cibi materialis; quid non faceret voluntas, gustando infinitam Dei dulcedinem? Hoc Amoris nostri debet esse exercitium: contemplantur Divinam pulchritudinem, & gustare Divinam dulcedinem: utraque autem ex ipso Deo, per viam fidei, aut ex ipsis Creaturis media cognitione naturali habenda est. Quapropter anima Amans hoc in Mundo converti debet, ut notat S. Bernardinus, *more Augustini*, resolvendo omnia in prima principia. Vides aliquam aliquam pulchritudinem? Noli isti immorari, ceterum attolle ad increatam, ad primum principium, ad primam causam pulchritudinis creatae. Repens dulcedinem quandam inter creaturas? Considera, quam quasi minimam esse stillam immensi illius Oceani dulcedinis Divinae. S. Augustinus egregiam & hoc proposito valde accommodam adfert similitudinem. Debet, inquit ille, Servus Dei continuo stare & ambulare in praesentia Dei, ac semper habitare intra Deum.

S. Aug. de
substantia
dilectionis.

retributa
 Attributa
 Nam natura
 & immo
 Ex quo pro
 litas rima
 ne objecti
 ricas: Ede
 inquisim
 antem: de
 stantur in
 am omnia
 ditiones, qu
 as pax
 & delict
 intellectus
 Et si oculu
 ar in vultu
 piet volupe
 e pū chite
 gūlus cor
 dūe & in
 na faret vo
 cem: Hoc
 contempti
 nam d. de
 in fidei au
 li hūmilita
 mdo conve
 Angeli
 des clemē
 rati, me
 cipiunt, ut
 operis ob
 sidera, can
 Oceanu de
 am & huc
 illud mē
 ce & ambe
 tra Deum
 vici

retri intra mellis favum habitat apis, quæ ita ei se in
 didit, ut non aliud, nisi mel videat, tangat, & gustet.
 Hoc modo anima Divino ardens amore se habeat, o
 portet: totam se immergat dulcedini Dei, aliud non
 ametur, non gustet aliud, quam Divinam suavitatem,
 at in iplo Deo, tanquam in proprio fonte, aut ipsi
 creaturis insititatem. Cape igitur hoc D. Augustini
 verbum: *Suge, suge, & bibe Divina dulcedinis inenarr
 abilem suavitatem: immergere, & replere, adhaere,
 carere fame, & fructe.*
 4. Sed procedamus ad actus in praxi hac sanctâ
 Amoris Dei exercendos. Tres sunt interni Charit
 atis actus: Amor, Gaudium, Pax (*Fructus Spi- S Th p. 2.*
ritus est Caritas, Gaudium & Pax) in quibus con- *g. 28.*
 stitit Regnum Dei, quod est intra nos: *Regnum DEI Gal. 5.*
nra res est. Pax & Gaudium in spiritu sancto.
 Primus actus Amoris explicatus per hanc vocem
 (*Amo*) triplicem habere potest sensum. Primus est;
 Amo Deum, & vult dicere: præfero, & antepono
 voluntatem Dei cuicumque bono creato: pluris æsti
 mo Deum solum, quam reliqua omnia extra Deum;
 & hic appellatur Amor appreciativus, seu Amor
 excellentiæ. Secundus sensus ejusdem vocis (*Amo*)
 est: complaceo mihi, Deum esse talem, qualis in seipso
 est, infinitus in omnibus suis perfectionibus, quod
 immadoretur & glorificetur ab omnibus creaturis: &
 hic Amor vocatur Amor benevolentæ. Denique ter
 tius sensus istius vocis (*Amo*) est iste: Amo Deum:
 Desidero Deum videre, & Gloria Dei: Cupio frui
 Deo tanquam summo & ultimo meo bono: & hic
 Amor dicitur Amor concupiscentiæ. Iste est primus
 actus Charitatis dictus Amor. Secundus actus
 est Gaudium: *Et est vitalis quadam suavitas de bono 2 2. q. 44.*
 Divino, quam percipit anima in contemplatione Di- *a. 4. 5. 6.*
 vinarum perfectionum. Tertius actus est Pax: *Qua*
est conformitas cum Divinâ voluntate, & beneplacito:
quæ supponit pacem cum nobismetipsis, secundum
consensum appetitus inferioris cum superiori: sicut &
pacem cum proximo.

5. Hi tres actus Charitatis proponuntur quoad Christum, & comprehenduntur in Oratione Domine sub tribus primis petitionibus. Actus Amoris continetur sub primâ : *Sanctificetur nomen tuum*. Secundus actus Gaudij sub secundâ : *Adveniat Regnum tuum*. Tertius actus Pacis sub tertia : *Fiat voluntas tua*. Idem ergo vult dicere (Amo) quod *Sanctificetur nomen tuum* : ab omnibus agnoscatur, ametur, adoretur, ut est in se, sanctum, sanctissimum. Idem est dicere (Gaudeo) ac : *Adveniat Regnum tuum* : in quo spero frui Gaudio tuo, & Gloria tua. Habere (Pacem) cum Deo, nil aliud est quam dicere cum desiderio : *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra*, ut, sicut in omni te Angeli promptissimè obediunt Deo in cœlis ; ita cum omni perfectissime eidem obtemperent homines in terris. Tres istæ petitiones cum quatuor aliis subsequentibus tanquam orationes valdè devotæ ac jaculatoriæ nobis usui esse possunt per diem.

6. Dictum fuit de actibus Charitatis, quoad instantiam dicamus nunc de eorundem perfectione. Itaque ut actus isti suam habeant perfectionem, debent esse continui & intensi. Primò, continui, & *continui in preparatione animi, & frequentis in exercitio*. Etenim Servo Dei inesse debet desiderium mandandi Deum *semper, & ad semper*, omnitempore, & in omni loco : cum illa continuatione, qua Beati amant in cœlis. Et quia id non permittunt necessarise occupationes, vitæque præsentis distractiones, curet frequenter se totum dare tam sancto exercitio sæpè, & in omnibus, quibus potest, occasionibus servando amantem cordis oculum ad Deum.

Neque satis est, quod habeat solum continuos, ut diximus, actus Charitatis elicitos, verum etiam eodem modo imperatos exerceat, necesse est. Etenim *Charitas, ut Regina, imperat omnibus virtutibus : & imperando informat in esse meritorio : & informando ad ultimum fini, & in ipso quiescit*. In hoc consistit essentia perfectio, veluti advertit Cajetanus : *In totalitate respectu ad Deum : quando cunctæ nostræ operationes sunt*

S. Bon. in 3.
dist. 27. q. 1.

f. 2. c. 100.

q. 10.

bre sint internæ, sive externæ, referuntur ad ultimum
finem Gloriæ Dei.

Præterea actus Charitatis debent esse intensi, ut ali-
quatenus amabilitati objecti, & Amori, quo Deus nos
amat, respondeamus: Deus infinitus est, uti & in-
finita est ejus Bonitas, à qua procedit Amor ipsius. Ergo
Amori tam sancto, immenso & intenso, qualis est A-
mor Dei, haud convenienter correspondebit Amor
nobis remissus: *Cum Deus animam amat* (asserit S. Bern.
S. Bern. *Immensitas amat, Eternitas amat: unde necesse apud S. Th.*
animam immense & eternaliter redamare, si debet in opusc. de
Dei perfectione quiescere. Quem intentionis gradum hic Beat. c. 2.
Amor attingere debeat, docet ipsemet Christus D. N.

Domine Deus tuum ex toto corde tuo. Debemus *Deut. 6.*
amare Deum (*ex toto*) hoc est, toto amore, toto affectu, toto
desiderio, non dividentes amorem, affectum, desiderium
natum cum creaturis. Deus igitur amandus est *ex toto.*

Primo, *ex toto, secundum intensiorem*: tota virtute & *S. Bern.*
applicatione animæ. Secundo, *ex toto, secundum exten-*

sionem: continuando hunc Amorem per omne tempus,
per omnia sæcula, & per totam æternitatem. Tertio,

secundum unionem, jungendo Amorem nostrum
cum Amore sanctorum, Christi sanctissimæ Matris ejus,

etiam Divinarum Personarum. Quarto, *ex toto,*
secundum passionem: desiderando amore Amoris hujus

numera sustinere tormenta, oprando insidiosa, si tot
erant possibilia, subire martyria. Quinto, *ex toto,*

secundum inspirationem: singulis vicibus, quibus spiro, quoties
cumque etiam respiro, intendo amare Deum: cunctosq;

actus respirationis veluti tot actus Amoris Dei ipsi Deo
offero: unde exopto & volo, ut respirationes meæ tam

amæ quàm nocturnæ nil aliud sint, quàm continui A-
mores Dei, adeoque ipsa respiratio, quæ dat vitam

corporei, simul quoque suppeditet vitam animæ, &
etiam animæ vitam, quæ est sanctus & purus Amor
Dei.

7. Insuper, in hoc sancto actualis Amoris Dei exer-
cicio consideratione dignum est punctum aliquod ma-
gis momenti. Et est, quod perfectio Amoris non

consistat in multitudine actuum; sed in abundantia &
pleni-

plenitudine affectus ejusdem actus. Ita legitur de Francisco, quod tota nocte repetierit eundem ab Amoris Dei: *Deus meus & omnia*: sed semper non majori cum affectu. Hoc idem faciebat, Augustinus quando dicebat: *Novi te, Domine. & novum me*. Quæ doctrina proflixit ab ipsis sanctis Seraphinis, & tota Divini Amoris incendio absorpti cum affectu Seraphico & Divino idem semper repetunt: *Sapientia, Sanctus, Sanctus*. Et hæc de praxi Charitatis, ac puri Amoris dixisse sufficiant.

8. Ut plura jam dicta paucis complectar, & doctis punctis concludam: sciendum, praxin Amoris Dei consistere in *unione & Relatione*: in eo, nimirum, ut sint ac permaneamus uniti Deo per Amorem, & in rebus ejusdem Amoris omnia referamus ad gloriam Dei. Vera namque & perfecta Charitas non affectiva detaxat; sed etiam effectiva & operativa sit, necesse est ut non solum amemus Deum; verum etiam operemur propter Deum. Tota igitur perfectio nostra consistit in *Unione cum Deo*, & in *Relatione omnium*, quæcumque operamur, ad Deum referibilium. O sancta *Unio* sancti & beata *Relatio*, quæ status beati in hac vita nos efficis participes! Hæc, & non alia, est Beatorum vita: semper amare Deum, & semper operari propter Deum. Quod si igitur Deus est eorum locus finis, & exercitium; idem etiam & nostrum sit eorum bonum, & desiderium nostrum: ut sicut anima mea est

Guillelm.
Par. de vir.
141. l. 141.

ex Deo; ita tota sit ad Deum, in omnibus, ac per omnia, & per Unionem, & per Relationem modo jam explicatam.

Pro ultimo complemento hujus exercitii, & ut majorem faciamus progressum in hoc sancto patrio & antiquo Amoris exercitio, multum proderit si nonnullas de sancto Amore faciamus protestationes in sequenti forma.

Prima Protestatio. Protestar, dulcissime IESU Christe, quod, quotiescunque eliceo actum Amoris tui, dicendo: *Amo te, dulcissime IESU*, super omnia voce hæc (*Amo*) intendo amare te omni Amoris genere, & Amore excellentiæ, & Amore benevolentie, & Amore concupiscentie, veluti supra dictum fuit.

Secunda Protestatio. Præterea hunc actum perficere intendendo cum omni perfectione possibili, & ex toto servandam intensiorem & extensivam, veluti explicatum est supra.

Tertia Protestatio. Protestor insuper, quod reprobam ac valedicam cuicumque alteri Amori, & Mundi, & carnis: ac velim unicum purum ac sanctum Amorem solum possideri ab animâ & corpore meo, nunc, & semper, & in tempore, & per totam æternitatem.

Et harum protestationum executionem spero à sanctissima Virgine quæ est Mater pulchra dilectionis. Per ipsius sanctissima merita, potentissimamque intercessionem confido me eandem impetraturum & exerciturum in vita, in mortè, & post mortem per totam æternitatem.

CAP. V.

De Amore Suiipsius.

1. Amor proprius duplex est, verus & falsus: primus juxta D. Angelicum, est, quando amamus nos ipsos secundum ea, quæ habemus à Deo, ut sunt bona Naturæ & Gratiæ: hæc namque bona sunt objecta bona & amabilia. Secundus est, quando amamus nos ipsos secundum id, quod habemus à nobis, & est peccatum: peccatum enim objectum bonum non est, nec amabile: sed malum & odibile. Proprius igitur amor noster verus esse potest & falsus, bonus & malus. Eandem doctrinam tradit Cajetanus. Amor proprius in primo statu considerari potest: secundum statum Naturæ, & Gratiæ, & Peccati. In primo & secundo statu Amor proprius bonus est, in tertio malus.

S. Thom. 2. 2. q. 27. a. 2.

Tom. 1. Opusc. 17. 25. q. 2.

2. Præterea amor proprius verus amat id, quod est principalis in seipso: Quia amare est secundum principalem, quod est in objecto amato. Amor in objecto amato principaliori, quæ in eodem reperitur, amat pariter. Etgò

S. Thom. 2. 2. q. 27. a. 2.

Ergo amor proprius verus amat in homine animam, quia hæc est pars illius principalior. Et hæc Sacerdotum virorum sententia semper extitit & praxis, ut plus amarent animam quam corpus: imò amarunt animam, & odio habuere corpus, in quantum concupiscentia incedente & pertrahente ad peccatum infectum est. Hoc exercitio valdè excelluit Seraphicus Pater S. Franciscus suum namque corpus respiciebat & tractabat velut inimicum, imò tanquam unicam & solum, quem habebat inimicum & adversarium. Unde ex parte Dei in adversariis Dæmonibus, ut in illud sævirent, agerentque eorum, quod à Deo illis præceptum permillumvè erat. Et loquungebat: *Vindicate me de crudeli inimico adversario pessimo, quo nullum sentio majorem.*

S. Bonav.

3. Quo major est excellentia animæ comparatæ corporis, eò quoque amor illius major sit, opponit. Nobilitas animæ ex triplici capite desumenda est. Primò, ex principio; immediatè namque à Deo, & à ejusdem imaginem & similitudinem creata est, quod est idem, ac si diceret, creata est de Naturâ Dei. Secundò ex fine nobilissimo & perfectissimo, qui est visio, amor & fructus Dei. Tertiò ex pretio, Christi namque sanguine infinito, utpotè, pretij & valoris redemptæ. Animam igitur in corpore veluti equo in sideste equitatem considera: *Glorificate & portate Deum in corpore vestro*, inquit Apostolus, & juxta expositionem D. Augustini: *Sicut equi sessorum*. Tanquam militem in tentorio seu tabernaculo: *Velox est deponere tabernaculum meum*. Tanquam personam suis indutam vestimentis: *Nolumus exspoliari, sed super vestiri*. Ratio vero quæ postulat, ut major habeatur cura equitis quam equi: plus diligatur miles, quam tentorium, plus æstimetur ameturque persona, quam vestimentum. Animæ igitur æstimanda est tanquam pretiosissimum thesaurum, & talis, ut, juxta cæturam D. Bernardi, *totus mundus unus anima pretium æstimari non possit.*

1. Cor. 6.

S. Tho. ibid.

2. Pet. 1.

2. Cor. 5.

lib. Medit.

e. 3.

4. Amor proprius noster regulatus & ordinatus non animam duntaxat obtinet pro objecto, ipsam plus amando quam corpus, verùm etiam Deum, plus eum amando quam animam. Etenim amor proprius procedit de

proprium bonum ; & ubi majus reperit bonum pro-
 prium, ibi magis etiam se applicat. Deus, secundum
 Angelicum, non solum est bonum nostrum proprium ; S.Th. opus.
 secundum bonum nostrum, & adequatum nostrum 3. c. 5.
 Ergo amor noster proprius ordinatur in
 hoc modum : primo amat animam, quæ est præcipuum S.Th. 2. 2.
 at magis intellectum, quia est præcipuum in q. 25. a. 7.
 & magis Fidem, quia est præcipuum in intellectu ;
 & plus denique, & supra omnia ipsum Deum, quia
 est præcipuum in Fide.

Ude sequitur, quod amore proprio diligere qui-
 dem debeamus corpus, uti & res corporales ; at non
 ultimum bonum nostrum, quia majus bonum nostrum
 est anima. Et debemus amare animam, sed non, ut
 ultimum bonum nostrum, quia majus bonum nostrum est
 intellectus. Et intellectum amare debemus ; at non
 ultimum bonum nostrum, quia majus bonum est Fides.
 Et denique Fidem amare tenemur, sed non ut ultimum,
 quia majus bonum nostrum est Deus. Solus igitur Deus
 proprio amore nostro amandus est, ut ultimum bonum
 nostrum, ut summum bonum nostrum, & ut totum bonum
 nostrum. Quemadmodum amabat eum S. Franciscus,
 quod dicebat : Deus meus, & omnia bona mea !

Ex hac veritate ritè rectèque cognita patefit
 cæcitas eorum, qui seiplos amare cogitant,
 non amando Deum, ac tum majori curâ sectantur
 proprium, quo sunt remotiores magisque di-
 stant a gloriâ & voluntate Dei. Miseri profecto sunt
 & insalubres ; eò quod ex cutientium more non co-
 gnoscent, nec verum proprium amorem à falso distin-
 guant. Intelligent hujusmodi semel pro semper, A-
 morem Dei non distingui à vero proprio amore, &
 amare Deum idem esse, ac amare seipsum : sic enim
 amatur præcipuum & summum bonum proprium, quod
 est in se : & eò ipso, quò amatur in illa parte, quæ est
 melior & principalior sui ipsius, venit ad sui
 ipsius amorem. Hanc ob causam nihil extat præ-
 ceptum de amore proprio ; quia includitur præcepto
 amoris Dei. Non dicat igitur deinceps homo mun-
 danus, quod ; transitoria Mundi sectando bona,
 Paris 117. K amct

amet seipsum : imò sciat seipsum odio prosequi : ut
namque parte n sui principaliorem , quæ est Deus.
Mutet ergo consilium , & è quinque illis bonis
recensitis (corpore , Animâ , Intellectu , Fide , Deo)
quotiescunque corpus eoncurrerit cum animâ , le-
tribuat primatum animæ : & quotiescunque
contenderit cum intellectu , intellectus subleuet
tem : & quotiescunque ratio voluerit repugnare
vincat fides : & quoad demum Fides ab
nis supernaturalibus contenta , non se elevat
ad Deum , bonum increatum ; sola & pura Dei
ria , absque alio nostro commodo , moveat quæ
amorem nostrum.

S. Aug. de
Civ. Dei.

6. S. Augustinus considerans diversitatem
hos duos amores sui ipsius , bonum & malum , præ-
claram hanc protulit sententiam : *Amor sui boni*
(qui est idem cum Amore Dei) *usque ad con-*
temptum sui facit civitatem cœlestem : & Amor
sui mali usque ad contemptum DEI facit civita-
tem terrenam , scilicet , Babylonem. Ex
igitur Amoris facile percipies , ejus civitatis & pa-
triæ sis incola , an civis cœlestis Hierusalem , vel
Babylonis : *Quam sibi & suis imitatoribus Diabolus*
inchoavit.

S. Th. opus.
61. c. 3.

Arist. 9.

Ethic. c. 4.

Cajet. 2. 2.

q. 25. art. 7.

7. Verum , ut in præsentia materiâ progrediamur ,
differemus de actibus amoris huius propriis , quorum
quinque proponuntur à Caetano.

Primus est : *Velle hominem interiore , id est*
partem rationalem vivere. Complacere sibi in
interiori animæ , quæ consistit in Ratione , in Fide
& in Deo.

Secundus : *Velle illi bona virtutum :* desiderando
& appetendo perfectionem animæ secundum virtutum
ornamentum.

Tertius : *Operari ad hæc , & dare operam acqui-*
sitioni & exercitio virtutum.

Quartus : *Conversari secundum intus delectabilium ,*
habitare libenter in interiore parte animæ , ubi est ho-
gnum Dei : In pace & gaudio Spiritus sancti.

Quintus & ultimus: *Concordare cum illâ, & cõn-*
firmare se Rationi regulatæ & gubernatæ à voluntate
Dei.

Concludit deinde Cajetanus: *Et per hac signâ* (puta,
per hos quinque actus, tanquàm per signa) *examina-*
rum, an verè sis bonus? an verè ames te ipsum?
an sis tibi inimicus? & hac frequenter, imò quotidie
meditare.

Hi sunt actus amoris proprii boni: contrarij
actus proprii amoris mali sequentes sunt: Nihil
curare interiorè animæ vitam, neque desiderare
in spiritualia virtutum bona, neque iisdem pro-
curandis ullam navare operam. Non conversari
in habitate intra seipsum in corde propter contra-
ritatè conscientie remotum. Denique non conformari
se Rationi & voluntati Dei: sed tanquàm ducem
suum sensum & partem inferiorem in omnibus suis
actibus.

8. Praxi igitur & bonus usus amoris proprii
& ordinati, juxta hætenus dicta, hic est:
inquiescere sese, quantum fieri potest, à bonis
invisibilibus sensus. Totum se dare internæ cogni-
tionis & considerationi spiritualium ac invisibilium
bonorum animæ. Adorare Deum in corde suo,
in templo suo. Conversari cum Angelis
(cum anima sit *in Horizonte regionis Angelorum*) *Guil. Paris.*
cum Sanctis, imò cum Regina Sanctorum, & *de virtuti-*
cum Deo, & cum Sanctissimâ Triade. Hic est *bus p.141.*
actus proprius, bonus & sanctus, qui regnat *S. Aug.*
in caelis: sed semper unitus cum Gratiâ
animam stabilem efficit ac constantem in verâ
pace, eique, ut præmium, respondet
Gloria cœlestis, vita
æterna.

K 2

CAP.

CAP. VI.

De Charitate erga proximum.

I. **M**otivum Charitatis proximi idem est cum
 S. Thomas. Motivo Charitatis Dei, & hoc est: *Divina bonitas*
 S. August. *increateda*, secundum Angelicum: vel ratio summi
 boni beatificantis, secundum Augustinum. Ideo
 S. Thomas exponit exemplo potentie visive: nam
 quemadmodum hæc pro motivo videendi habet co-
 lorem (quod enim videt, aut est color, vel co-
 loratum) ita motivum Charitatis est Deus: ut
 de id, quod amat, aut est Deus, aut propter
 DEUM: aut DEUS, aut Divinum. Et hoc est
 intrinsecè, veluti est proximus, capax Beatitudinis
 Divinæ; vel extrinsecè, veluti sunt alia creature
 Beatitudinis incapaces; sed nihilominus ordinabiles
 & referibiles ad gloriam DEI. Hæc est natura
 ac proprium Charitatis officium: amare DEUM
 in se, talem *per essentiam*: amare DEUM in pro-
 ximo, tali *per receptionem*: amare DEUM in
 omnibus creaturis, talibus *per ordinationem*. Im-
 mensa vis Charitatis Divinæ! Non in alio nisi in
 Divinitate sibi complacet: spernit quodcumque aliud
 objectum creatum: solum in increato bono hinc ob-
 tutum, & propter increatum amat quoque bonum
 creatum.

Unde conspicitur, quàm immensa sit Charitatis
 amplitudo: cunctas amplectitur res, & creatas, &
 increatas: creatas, amando eas amore concupiscentiæ,
 ut bona concupita propter DEUM: & increatas,
 ut sunt Personæ Divinæ, Pater, Filius & Spiritus
 sanctus; amando eas vero amore amicitie pro-
 pter seipsas, & propter summum bonum, quod habent
 in se.

2. Vidimus motivum Charitatis proximi: videatur modo materiam, circa quam versatur. Hæc est, quidquid est capax Beatitudinis: aut in actu, ut sunt Beati in cælo: aut in habitu, ut sunt iusti in terra: aut in potentiâ, ut sunt peccatores, quorum excluduntur damnati, utpote: æternæ Gloriæ incapaces propter Divinam iustitiam. Et quia Beatitudo est motivum & objectum formale Charitatis proximi; in quo plus Beatitudinis reperitur, eadem etiam amplius suam debet impendere amorem Charitatis. Quapropter proximum, esto etiam sit peccator, amare debet; sed magis iustum, & multo magis Beatum.

3. Dicitur est de eo, quod superponit Charitas, nempe de Beatitudine, tanquam ratione amandi; & de Beato ut beatificabili, veluti objecto, quod amatur. Jam dicemus, in quo consistat, & quâ ratione exerceatur hæc Charitas proximi: explicabiturque essentia & qualitas actus virtutis hujus: quorum alii qui sunt interni, externi alij. Ac primò tractabitur de internis, de externis postea.

Secundum S. Thomam, quatuor sunt actus interni Charitatis proximi: Amor, Gaudium, Pax, Misericordia. *S. Tho. 2. 2. q. 28.*

Quantum ad Amorem, cum actus Charitatis proximi sit Virtus Theologica, pro motivo & causa debet Bonitatem Dei: Ratio Summi Boni beatitudinis est motus Amantis, veluti supra dictum est cum S. Augustino. Quod idem confirmat S. Bernardus: *Vt perfecta iustitia sit diligere proximum, Deum habere in causa necesse est: unde oportet, Tract. de dilectione, ut in Deo diligere possit eum proximus. diligendo debet dicere S. Doctor: ut Amor proximi sit Amor Charitatis supernaturalis & Divinæ, necesse est, procedat ab Amore Dei, tanquam à vera causa. Unde sequitur, quod Amor proximi, ut sit verus Amor proximi, non debeat esse Amor solitarius, qui sit solus Amor proximi, & non Amor Dei: sed proximi simul & Dei Amor sit, oportet. Quapropter eodem actu amandus est*

est proximus & DEUS: Charitas enim est
proximum, in quantum est capax DEI, &
quantum est particeps (vel in actu, vel in
tentiâ) Beatitudinis DEI. Debemus diligere
proximum (docet Cajetanus) non ut amicum hu-
manum, sed ut amicum Divinum, amicum in DEO
quia ratio amandi est DEVS. Unde idem actus
Amoris terminatur simul ad DEUM & ad proximum
& primò ad DEUM, prioritate tantum causæ & na-
turæ (veluti loquuntur Philosophi) Quemadmodum
(& est exemplum S. Thomæ) eadem visio: ocu-
lus videt colorem, & videt lumen: quia videt colorem
in quantum participat lumen, & virtute luminis: prius
videt lumen prioritate naturæ, quia lumen est
causa videndi colorem.

Ratio hujus veritatis manifesta est. Quia, licet
DEUS est prima & summa entitas, & omnia sunt
propter DEUM; ita DEVS est prima & summa ama-
bilitas, & omnia sunt amabilia propter DEUM.
Sicut ergo proximus non habet esse à se & propter se,
sed à DEO, & in DEO; ita non est amabilis à se, &
propter se; sed propter DEUM, & in DEO.

Præterea, Amor, quo quis fertur in Deum, debet
esse amor perfectus, quo ametur Deus non solum
sed etiam totaliter: quia totum, quod ad Deum pertinet,
homo diligere debet. Quam ob causam Deum amare
debemus non tantum intensivè, & in seipso, verum
etiam extensivè, in quantum communicatur & reperitur
in creaturis: adeoque Deus ipse, & creature propter
Deum diligendæ sunt.

Hinc inferit S. Thomas, actum amoris proximi
(loquendo de Amore proximi, in quantum etiam in-
cludit dilectionem DEI) esse magis intensivum
majorisque perfectionis, quam actum Amoris DEI
præcisè sumptum. Quia dilectio proximi includit dil-
ectionem Dei, tanquam causam & motivum, sed dil-
ectio Dei non includit dilectionem proximi.

Ulcèrius, pro meliori noticia, quænam sit causa
Amoris proximi, advertendum est, Deum Amorem hujus

Cajet. 2.2.
q. 25. a. 1. &
q. 103. a. 3.

S. Thomas.
Cajetanus.
2.2. q. 25. a.
3.2. q. 19. a.
3.

Cajet. 2.2.
q. 25. a. 2.

S. T. 2.2. q.
27. a. 3.

causam, non solum tanquam Bonitatem Beatifi-
 carent; verum etiam ut Bonitatem Amantem. Cum
 enim Deus amat proximum, eundem nos quoque ama-
 re debemus: sicut enim *vera amicitia facit unanimes,*
ejusdem voluntatis & amoris; amicorum unit-
 uates & amores in idem collinantium objectum.
 Quod si aliquis diligeret aliquem hominem, amore ipsius
 illi ejus amaret, etiam inimicos sibi. Tertia causa
 amoris hujus est Deus ut ordinans & precipiens. Hoc
 mandatum habemus à Deo, *ut qui diligit Deum, diligit*
fratrem suum propter amorem Dei: tamen actus
 amoris ultimo motu procedens non sit actus Charitatis,
 sed Obedientiæ, quæ actum Charitatis ad proprium
 suum ordinat finem.

4. Præter has tres causas Amoris proximi ex Bo-
 nitate, Amore & Ordinatione Dei desumptas, alia
 adhuc superest causa dependens à Christo. Etenim
 caritatem nostram amare debemus, non ut amicum
 & fratrem Dei ducaxat; sed etiam ut fratrem Christi,
 proculsusque ejusdem sanguine redemptum. Unde
 ait S. Bonaventura: *Respiciamus proximum,*
ut morte Christi redemptum, & sanguine Christi
redemptum: & anima proximi cum sanguine Christi
unit in cor nostrum. Quia verò hæc materia
 caritatis seu motivorum Amoris proximi valde uti-
 lis est, & plurimum conducit ad illius praxin, serio
 in principio actionum advertendum, & quodnam
 sit motivum illud, quod ad diligendum proximum
 nostrum nos stimulet concitetque, examini subiicien-
 dum est, an, nimirum, sit humanum, vel Divinum?
Charitas movet, an cupiditas? Et si principium ope-
 rationis nostræ de Terrâ, & non è Cælo procede-
 re apprehenderit, aut ab incepto opere desi-
 stendum, aut mutandum est motivum. Ut de hoc
 pacto tanti momenti securus & certus efficiatis,
 parata semper ambulate coram Deo, & in præsentia
 Dei, & in Amore Dei: colligendo in præsentia Dei
 præsentiam creaturarum, & in Amore Dei earunden-
 dem.

S. Th. 2. 2. q. 25. a. 8.

S. Bon.

S. Bona lib. 7. c. 7.

S. Gregor.

Quod si desideres signum, quo cognoscas, quod Amor proximi nascatur procedatque ex Charitate Dei, & quando ex cupiditate; ad effectum talis Amoris tibi attendendum ex advertendum. Enimvero si crescendo in Amore proximi, cresceris quoque in Amore Dei, indicium erit, Amorem tuum proximi verum & sanctum esse Amorem siquidem proximum amas propter DEUM; ac si è contrario crescendo in amore proximi, non crescas simul, sed decrescas & deficias in Amore Dei; signum erit, tuum Amorem proximi non esse Amorem proximam supernaturalem & propter Deum, sed esse Amorem in carne & sanguine fundatum, qui non recipiet mercedem promissam ac debitam pro Amore proximi, qui est Amor celestis & Divinus, quia est Amor propter Deum & in Deo. Neque sufficiat de primo actu interpo Charitatis proximi, qui est actus Amoris: cui correspondet (tamquam actus contrarius) Odium proximi, quod temerè perire nobis fugiendum est: siquidem cum Odium proximi conjungitur, aut explicite, aut implicite Odium DEI. Quapropter odio non est habendus

s. Tho. 2. 2. q. 43. proximus: secundum id, quod habet à Deo, scilicet, secundum Naturam & Gratiam: bene quidem odio habendus est, secundum id, quod habet à se, & à Diabolo, scilicet, secundum peccatum & naturalem defectum.

5. Secundus actus internus Charitatis proximi est Gaudium, quo lætamur de bono proximi. Et quomodo admodum virtus Charitatis Dei inclinat nos ad gaudendum de bono Divino intrinseco, simulque ad desiderandum ei bonum extrinsecum creaturam; et eundem modum vera proximi Charitas nos inclinat ad collatandum de bono, quod habet, & ad desiderandum ei id, quod non habet. Quocirca sanctus Apostolus nobis duplex gaudium, quo gaudere deberemus: Gaudete in Domino semper, inquit, dico gaudete. Quod idem est, ac si vellet dicere: Gaudete semper de bono DEI secundum se; & semper gaudete de bono proximi propter DEUM. Hic

hinc secundo actui Gaudij oppositum est vitium Invidia, quæ est tristitia de bono alterius, ut judicatur in contrarium propria gloria. Ubi advertendum, quod pluribus modis quispiam dolere possit de bono alterius: primo dolere potest de bono alterius tantummodo sibi: & hic dolor non est Invidia, sed Timoris affectus, quomodo timetur exaltatio & promotio inimici. Secundò, tristamur de bono proximo, non quia is habet illud; sed quia nos illud non habemus: & hæc tristitia seu dolor neque est Invidia, sed Zelus: & si est circa virtutem, laudabilis est, juxta consilium Apostoli: *Emulamini proxima*. Tertiò dolemus & contristamur, in quantum proximus indignus est illis bonis: & hic dolor prohibitus est in Sacra Scripturâ: *Noli emulari in malis proximi*. Tum quia est justa Dei dispositio; tum etiam, quia hæc bona temporalia cum æternis comparata nullius quasi sunt momenti. Quartò denique contristatur quispiam de bono proximi, in quantum est proprii boni obscurativum, & in quantum alter excedit ipsum in bonis: & hoc est malum, & proprie Invidia est, quia dolet de eo, de quo est gaudendum, scilicet de bono proximi.

Remedium à Sanctis propositum contra hoc vitium, est, *Nihil estimare magnum in hac vitâ*, non divitias, non scientias, non honores. Sicque nulla te invadet tristitia, nec minimùm affligeris, quod in isdem proximus tuus te superet excedatque; sed è contra magni æstimabis bona cœlestia, æternamque Gloriam. Quia possidentium numero non augetur, & una omnibus est, & singulis tota: ac propterea nequit ibidem esse Invidia, omnes namque gaudent Deo, nec unus impedit, aut diminuit bonum alterius.

Quandò igitur opprimeris infestari sive cogitationibus Invidiæ (quæ personas præsertim spirituales invadere solet) hæc duo considerabis puncta, vanitatem bonorum præsentium, & æternitatem futurorum: ac sic: non amo, nec quicquàm æstimo vitæ hujus bona.

K 5 ideòque

S. Tho. 2. 2.
q. 36. a. 5.

I. Cor. 14.

Psal. 36.

S. Basilii
Hom. de Invidia.

S. Greg. lib.
1. Moral.
c. 14.

idedque in iis me ab aliis superari flocci facio: nec est, quod ullum dem locum Invidia. Amovigique facio bona alterius vitæ, ubi nullus malitiam obiaculo, quò minus totum Deum meum possideri æternaque ejus fruar Gloria.

6. Tertiùs actus internus Charitatis proximi est Pax. Quia cum quis diligit proximum, sicut seipsum, vult implere ejus voluntatem, sicut et seipsum: Et idè amicorum idem velle, Et idem velle. Et hæc Pax non est qualibet consensio, sed consensio bono principio: nonnisi inter bonos, virtutibus præditos reperitur. Hoc igitur proprium est Charitati proximi, ut non tantum gaudeat exalterque de bono ejus; verùm etiam ut in bono sese conformet ejusdem voluntati.

Huic virtutis actui opponitur vitium Discordia. Et dicitur Discordia: Quasi Diviso cordium & voluntatum. Hæc Dissensio, Paci contraria, triplex est: Discordia, ut est in corde: Contentio, ut est in ore: Bona ut est in opere.

7. Quartus & ultimus actus internus Charitatis proximi est virtus Misericordiæ, quæ est Discretio de alienâ miseriâ estimatâ ut propria. Quomobrem, sicut interveniente Amore diligit amicum sicut seipsum; ita amici malum percipit tanquam proprium: & eò magis, si unioni affectus addatur ejusdem mali communicatio & experientia: cum, secundum Philosophum, Similes in miseriâ magis commiserentur.

Hi sunt actus interiores Charitatis erga proximum exercendi. Debemus amare nostrum proximum, exultari de bono illius, contristari de illius malo, & consentire proximo in bono. Jam dicemus de actibus externis.

8. Actus externi Charitatis proximi, secundum Doctorem Angelicum, tres enumerantur: Beneficentia, Eleemosyna, Correctio fraterna.

Primus est Beneficentia: etenim non solum proximo exhibere tenemur benevolentiam, volendo, & siderandoque ei bonum interne; sed etiam Beneficentiam

etiam in eundem exercere debemus, externè benedicendo ei. Hic actus Beneficentiæ in omnes homines exerceri potest: omnes namque statum mutare, & omnes ad paupertatem redigi possunt. Solus excipitur Deus, qui nequaquam novæ perfectionis capax est: alit quamvis, ut docet S. Thomas, non possimus DEO benefacere; possimus tamen Deum honorare, nos ei subijciendo. Et hanc virtutum tantam propria passio consequitur Gaudium & lætitia: largiri aut auxiliari amicis, vel extraneis, est delectabilissimum. Ratio est, quia vi & virtute Amoris quod de bono illo, quod recipit proximus, venit proprio. Et præterea, quia Deus cum eadem mensura, imò majori, bonum, quod proximo prestamus, nobis reddit. Optimum igitur medium est, ut semper vivamus in gaudio & lætitia, semper benefacere proximo, tanquam amico Dei, & propter Dei amorem.

Post Beneficentiam, secundus & tertius Charitatis proximi actus sunt Eleemosyna & Correctio fraterna. S. Th. q. 33. Utque actus est actualis sublevario miseria proximi: Eleemosyna, miseria corporalis, Correctio fraterna, miseria spiritualis. Hos actus erga proximum exercere debemus, opem eidem ferendo in quacunque necessitate, tam corporali, quam spirituali. Huic virtuti Correctionis fraternæ opponitur peccatum Scandali, quod est dictum vel factum, quod minus rectum, præbens alteri occasionem peccandi: quod omni studio, cura & diligentia, utpotè virtuti Charitatis summopere contrarium, fugiendum nobis est. A quo (secundum D. Angelicum) libera sunt perfectione perfectæ: & à scandalo activo, quia nihil inordinati agunt: & à passivo, quia immobiliter inharere in immobili, scilicet, in Deo.

Superest, exponatur modus, quo hæc virtus ad praxim reducenda sit. Optimus ille est, qui eruitur ex imitatione Charitatis Dei: cum Charitas nostra Charitatis Dei sit participatio. Tunc igitur nostra eo erit perfectior, quò magis accedet ad suum prototypum, tanquam idæam, quæ est Charitas Dei.

Deus

S. T. 1. 2. q.
19. a. 2.

Deus ergò, amat se, & alia extra se: se ut finem, alia, ut ad finem. Et vult dicere: Deus amat, tanquam objectum motivum, movens ad amorem creaturarum: & amat creaturas, tanquam putum objectum terminativum, terminans, & non movens Amorem suum. Quapropter actus Amoris Dei semper est idem: sive sint, sive non sint creature: quæ adæquatè innititur & quiescat in Deo, tanquam objecto primario: & objectum secundarium creaturarum contemplatur simplici visione aut intuitu, absque ulla ab iisdem dependentia. Quia de causa Deus magis quam amat proximum solum: neque prius proximum, quam seipsum: neque simul cum seipso, sed prius seipsum prioritate causæ seu naturæ (in quantum Amor Dei est causa Amoris proximi) deinde proximum.

Simili prorsus modo constitutus esse debet Amor noster versus proximum. Id, quod nos movet ad amandum, haud debet esse proximum, sed Deus. Proximus Amoris nostri terminus duntaxat, Deus movens in oportet. Propterea sine ullâ à proximo dependentia debemus nos quiescere, stabilire, & quiescere solum in Deo: sive sint, sive non sint creature: sive salventur, sive non salventur homines. Præterea amare debemus proximum nostrum, non solum, nec simul cum Deo, sed post Deum dependenter ab Amore Dei. Amor noster erga Deum constitutus esse debet, instar firmæ columnæ: ut turris supra firmam petram (velut dicebat Christus) quæ semper in eodem loco persistit immobilis, tamen aër ambiens mutetur: quia non innititur aëri ambiens, sed firmæ petræ, in qua fundata est. Ita Amor noster erga Deum solum fundandus est in firmâ columnâ, quæ est Deus, & non in aëre ambiente creaturarum contingente subiectura mutationi.

Denique totos nos impendere debemus Amori proximi nostri: primo, oculo Fidei, considerando eum, tanquam Filium Dei, fratrem Christi, & vitæ æternæ capacem. Secundò, intellectu, non considerando eum inspiciendo defectus ejus; sed, si qui occurrerint, considerando illos: considerando virtutes, quibus dotatus est.

potest: enim verò, qui modò imperfectus est,
 Gratia adminiculo sanctus ac perfectus evadere potest.
 Tertio, voluntate, optando, desiderandoque e omne
 bonum, congratulando de bono, condoleo de malo
 eius, & conformando se in bono volitioni & nolitioni
 eadem. Quarto, ore, nunquam malè, sed benè
 de ipso loquendo, & quando id fieri nequit, tacendo.
 Quinto, opere ipso præstando ei bonum quodcumque,
 nullam præmittendo occasionem, quã eidem auxi-
 lium maus præbere possimus: & maximo amore
 ac studio procurando ei bona spiritualia animæ: &
 in hunc finem salutis spiritualis proximi exhibendo
 nos promptos paratosque ad profundendam proprium
 linguam & vitam pro spirituali illius vitâ & salute.
 Item hoc in exercitio Charitatis proximi, princi-
 palis scopus, in quem collimes, debet esse Christus
 D. N. cõtemplando Christum in tuo proximo.
 Quando Christus Saviour noster non se à nobis dis-
 tinctum promissit, dicens: *Eccæ ego vobiscum sum*
usque ad consummationem sæculi: id (juxta exposi-
 tionem S. Augustini) intellexit de membris suis:
Eccæ ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi,
scilicet, in membris meis. Omnes igitur proximi tui,
 per omnes Mundi partes divisi, veluti tot Christi à
 se respiciendi sunt, quia locum Christi obtinent,
 inquam fratres & imagines Christi, in quibus
 Christus recipit bonum & malum, veluti propriæ suæ
 personæ illatum.

Hic est modus, juxta quem te dirigere ac vivere
 debes in Charitate proximi. Et si is tibi videatur
 arduus & difficilis, considera sententiam S. Augustini:
Charitas proximi est laboriosa in Terra, sed gloriosa in S. Aug:
caelo, ubi abundantem nobis conferet gloriam. Sicut
erit, inquit idem S. Doctor, portant, & portantur à
penarum sarcina: portant illas in terra, portantur ab illis
caelo: sic & nos, si portemus in Terris alas Amoris, ista
nos ad Cælum portabunt.

Exercitium hoc terminabitur quadam protestatione
 proposito singulis diebus manè faciendo,

Pro-

Protestatio erit hujusmodi: Protestor, quod, quod
quid hodie beneficiorum præstitero meo proximo,
non propter motivum aliquod humanum; sed propter
Amorem Dei præstabo: quia est capax Dei; quia
præcipit Deus, & quia Deus amat ipsum; & inquit
quia est frater Christi, qui ipsum pretiosissimo san-
demit sanguine.

Propositum erit benefaciendi proximo meo, sicut
CHRISTO, & sicut mihi. Primum, sicut CHRISTO,
qui dicit: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi
fecistis. Secundò, sicut mihi, juxta illam legem:
Quod tibi vis, alteri feceris: & quod tibi non vis,
alteri ne feceris. Hisce duabus instructus regem
semper ambulabis in via supernaturali, & cum mo-
rito, in Amore tui proximi: imitaberisque in colen-
do, in Amore tuam Virginem, cujus in Templo, veluti ceream

S. Bon. 2.2.

medit. Vita

Chr c.3:

S. Elizabethæ, principalis cogitatus & intentio haec
fuit, ut, nimirum, ordinaret cor suum ad Amorem
& odium: ad Amorem Dei & proximi, &
ad Odium peccati.

EXER.